

Na nedeljskem osrednjem koncertu SPZ v Velikovcu so številne obiskovalce razveselili otroci v pevskem zboru »Mlada Podjuna«
Več na 6. strani

Volilni uspeh za SJK Skoraj tretji mandat

Skupnost južnokoroških kmetov (SJK) bo tudi v prihodnji mandatni dobi v Koroški kmetijski zbornici zastopana z dvema zborničnima svetnikoma, dipl. inž. Štefanom Domejem in Jankom Zwitterom.

Na nedeljskih volitvah je zbrala skupno 1960 (5,3) glasov, to je 28 glasov (1,1 odstotka) več kot leta 1991 (1932) oziroma 6,4 odstotka od skupnega števila. Za tretji mandat pa je zmanjkalo le 156 glasov! SJK bo v novi 36-članski zbornici spet jeziček na tehtnici, saj nobena frakcija ni dosegla absolutne večine. Izgubili so socialistični kmetje (1 mandat); svobodnjaški kmetje so daleč zgrešili svoj volilni cilj, da bi postali najmočnejša frakcija.

»Skupnost južnokoroških kmetov, ki je na teh volitvah dosegla najboljši rezultat in v absolutnem rezultatu pridobila glasove (28), vse druge grupacije pa so jih izgubile, je edini pravi zmagovalec« je dejal nadvse zadovoljni ponovno izvoljeni kandidat Štefan Domej. »Volilci in volilke so nagradili našo konstruktivno politiko v zadnjih petih letih in podprli naše predloge v volilni kampanji«. Dodatno pa je Domej v izjavi ugotovil, da se je politično vzdušje do slovenske narodne skupnosti v deželi izboljšalo, kar je tudi pripomoglo k uspehu SJK.

Tudi Janko Zwitter je bil nad izidom volitev zelo zadovoljen. Tudi njemu, kot drugemu kandidatu, je v okraju Beljak s pomočjo njegovih sodelavcev uspelo pridobiti glasove. V občini Straja vas, kjer je tudi podžupan, je SJK zbrala 19 glasov več (plus 8,1 odstotka) kot pred petimi leti. »Zame osebno je bil to najlepši uspeh« je dejal in pripomnil, »da je na osnovi skupnih naporov mogoče doseči še veliko več«.

Nizka volilna udeležba

Značilno za te volitve je bila tudi nizka volilna udeležba. Od 47.384 volilnih upravičencev/upravičenk jih je glasovalo le 31.032, kar je

65,5 odstotka (1991: 77,1). Osnovni mandat je bil tokrat znatno cenejši, pa tudi za mandat je bilo potrebno manj glasov kot običajno. Na teh volitvah so se kmetje in kmetice z večino 88,5 odstotka izrekli tudi za obvezno članstvo v kmetijski zbornici.

Analiza oddanih glasov po občinah in okrajih je jasno poka-

Štefan Domej

Janko Zwitter

zala, da je SJK z glavnim kandidatom Domejem v dvojezičnem okraju Velikovec pridobila največ glasov – plus 41 ali 3,8 odstotka; največji porast glasov je SJK dosegla v občinah Pliberk (36), Dobrla vas (16), Globasnica (12),

Škocjan (10), glasove pa je izgubila na Djekšah (6), v Železni Kapli (7), Žitari vasi (12), Velikovcu (6), Grebinju (3) in na Suhi (2).

V okraju Celovec-dežela je SJK izgubila v absolutnem številu 30 glasov, pridobila pa jih je v občinah Sele (5), Šmarjeta v Rožu (3), Žihpolje (4), Otok (3), Kotmara vas (2) in Hodiše (1), znatno pa je nazadovala v Škofičah (minus 16), na Bistrici v Rožu (9), v Žrelcu (7), Borovljah (3), Pokrčah (3) in Štalenski gori (2).

V okraju Beljak-dežela je SJK s kandidatom Jankom Zwitterom pridobila absolutno 23 glasov ali 2,3 odstotka v občinah Straja vas (plus 19), Podklošter (21), Šentjakob v Rožu (4), Bistrica na Zilji (2), Vernberk (3) in Bad Bleibergu (2). Izgubila pa je v občinah Bekštanj (minus 19), Vrba (7) in Rožek (4).

Nadalje analiza volilnih rezultatov pokaže, da je SJK v nemško govorečih okrajih izgubila le 5 glasov (okraj Šentvid ob Glini).

Socialistični kmetje so največ izgubili v velikovškem, wolfsberškem, celovškem in beljaškem okraju. Njihova glavna kandidatka Hilde Schaumberger je že napovedala posledice. Prihodnji novi predsednik bo po vsej verjetnosti spet doslejnji Walfried Wutscher (VP). Glavni kandidat SJK Štefan Domej pa je po volitvah za svojo frakcijo zahteval mesto strokovnega referata.

Manj glasov

Zaradi nizke volilne udeležbe so vse tri velike grupacije izgubile glasove: VP Bauernbund je sicer obdržal svojih 17 mandatov, vendar je izgubil približno 2.200 glasov, svobodnjaški kmetje so pridobili 1 mandat, vendar izgubili 1.500 glasov, socialistični kmetje pa so izgubili 2.000 glasov in 1 mandat. Prava zmagovalka je tokrat torej samo Skupnost južnokoroških kmetov.

Mirko Štukelj

Rezultati volitev na 2. strani

ZA ZAČETEK KONGRESA

Lepe, a neobvezne besede deželnega glavarja Zernatta

Kot mentor v zadevah manjšinskih pravic, (pri tem je imel v mislih neobstoječo nemško manjšino) se je na preteklem kongresu na Brdu (poročilo glej stran 3.) ponudil Sloveniji deželni glavar Zernatto, da bo skupaj s Hrvaško laže izpolnila pogoje za vstop v evropske integracijske tokove. Pri tem se je skliceval na velik napredek, ki ga je pri sožitju med večino in manjšino dosegla Avstrija.

V zadevi zastopstva Slovencev v koroškem deželnem zboru je Zernatto menil, da se bo tega vprašanja treba lotiti bolj ofenzivno, pri čemer pa ugotavljanje manjšine naj ne bi bilo več pogoj, ampak naposled nepotrebno, kajti kakovost manjšine da ni odvisna od številčnosti, ki pa je seveda zanimiva. V doglednem času naj bi torej bilo urejeno, da »bomo Slovencev dali možnost širšega sodelovanja, da bo ta dialog dvignjen na formalno višjo raven«. Te svoje sicer lepe, a neobvezne besede pa je Zernatto relativiral že v isti sapi, saj jih je označil kot »optimističen pogled v nezanesljivo prihodnost«.

Predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Marjan Sturm je v svojem pozdravu na začetku kongresa poudaril problem globalizacije kot izziv tudi za sožitje med večino in manjšino in opozoril na spreminjanje vrednot. Pred 20 leti smo koroški Slovenci enotno zavrnili preštevovanje, danes pa so med nami ljudje, ki na to gledajo drugače. V odnosih med manjšino in večino da ni druge znosne alternative kot dialog, je dejal Sturm.

Predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Nanti Olip je zahteval, da morajo zaščitni ukrepi za manjšine biti zajamčeni z ustavo in z zakonskimi določili in je kot glavne cilje označil zastopstvo v deželnem zboru ter novelizacijo zakona o narodnostnih skupnostih.

Franc Wakounig

6 x Avstrija
Gradščanski Hrvati

AUSSTELLUNG / RAZSTAVA
MI SR 27. 11. 20.00
Wolfgang Horvath
Sein/Design Bilder / slike
Grafiken / grafike
bis / do 10. 12.

MUSIK / GLASBA
FR PE 29. 11. 20.00
TAMBEČARI

LESUNG / BRANJE
MI SR 04. 12. 20.00
Andi Novosel

v gosteh
pri Joklnu

Vseeno kaj se bo zgodilo s Tržaško kreditno banko (TKB) – ali bo likvidirana, ali bo šla v stečaj ali se bo s pomočjo politike organiziralo nekaj novega – tako kot je bilo, ne bo več. Slovenci v Italiji so ob ustanovo, ki je bila zanje desetletja pomembna opora tako za gospodarstvo kot tudi za kulturno dediščino.

Kako je moglo priti do zlo- ma banke, kako je moglo priti do izgub, ki nekajkrat presega- jo lastna sredstva? Kdo je od- govoren, kako je mogla tako popolno odpovedati notranja in zunanja kontrola?

Brez podrobnega poznavanja razmer znotraj banke ni

KOMENTAR

Piše dr. Kristijan Schellander

v TKB pa očitno tudi niso bili pripravljeni ali zmožni ustrezno reagirati na novo situacijo, poleg tega pa so bili Slovenci v Italiji neodvisno od ideološke usmeritve pod močnim pritiskom desnih sil.

Domnevam, da se je vodstvo banke v tej težki situaciji zateklo v naročje dvomljivih gospodarskih avanturistov in samo agiralo v nasprotju z načeli stroke in proti pooblastilom in zakonom. Rezultat je bil končno propad banke. Stotine milijonov šilingov bodo zgubile slovenske, hrvaške in druge banke, škodo pa bodo utrpeli tudi drugi vlagatelji in stranke ter sodelavci.

Kaj je pokopalo Tržaško kreditno banko?

mogoče dajati utemeljenih od- govorov na ta vprašanja. Ob prebiranju poročil v sloven- skem tisku in poslušanju raz- prave na enem od televizijskih programov v Sloveniji pa vse- kakor dobiš vtis, da se je v ban- ki prepletalo nič koliko najraz- ličnejših političnih interesov in da so na poslovanje in dogaja- nje v banki vplivale tajne služ- be, države pa mafajska in druga kriminalna združenja. Vseka- kor je banka opravljala posle, ki so bili daleč stran od potreb slovenske manjšine v Italiji in katerih vrednost je presegala običajni velikostni razred ban- ke z regionalnih težiščem.

Očitno je banko nadziralo omejeno število ljudi, ki so bili tesno navezani na Beograd in

Jugoslavijo, dokler je ta obsta- jala. Velik del financiranja tr- govine med Italijo in Jugosla- vijo je tekkel preko TKB, politično pa so se zadeve pokrivala med centroma od- ločanja v Beogradu in Rimu.

Potem ko je razpadla Jugo- slavija in ko je zaradi korupcije propadel tudi nekdanji vladajoči politični sloj pod Andreottijem, Craxijem in De Michelisom v Italiji, so se dramatično spre- menili tudi pogoji delovanja TKB. Tiste države, ki je nekoč ob potrebi pokrivala izgube iz politično požegnanih poslov, ni bilo več. Slovenija kot nova samostojna država je imela ve- liko opraviti sama s seboj in ni mogla oz. ni hotela prevzeti vloge bivše Jugoslavije. Vodilni

Če lahko finančne ustanove koroških Slovencev zase po- tegnejo kakšen nauk, potem tale: Čim bolj se izogibati poslom, ki nimajo zadosti gospodarskega smisla, neod- visnega od trenutnih politič- nih vplivov, ne zahajati v od- visnost od posameznih strank in vplivnih skupin; upoštevati načela stroke in vzdrževati transparentne upravne struk- ture, ki zagotavljajo redno in strogo notranjo kontrolo; se- staviti večje enote, ki bodo v državnem in predvsem med- narodnem merilu še vedno le zelo majhne; sodelovati z naklonjenimi partnerji, dokler je to mogoče brez izgube vpli- va narodne skupnosti. ■

DISKUSIJA

Delovni skupnosti v Kotmari vasi

Delovna skupnost Koroška ter Delovna skupnost avstrijske narodnosti v SPÖ sta preteklo sredo vabili kotmirčane na pri- reditev »Razgovor povezuje - prepri razdružuje«.

Razgovora so se udeležili predstavniki vseh strank, ki so zastopane v občinskem odboru ter predstavnik SPD Gorjanci. Nad 30 udeležencev se je vneto vključilo v razpravo.

Predsednik Delovne skupno- sti Koroška mag. Wenger ter predsednica Delovne skupnosti avstrijske narodnosti v SPÖ Ana Blatnik sta uvodoma pou- darila, da obe organizaciji želi- ta s tovrstnimi prireditvami iz- boljšati vzdušje v deželi. Le na podlagi pogovora je mogoče odstranjevati predsodke.

Predstavniki strank so bolj ali manj poudarjali, da je vzdušje v občini v redu in da ni večji problemov. O tem pričajo prijave k dvojezičnemu pouku (41 od 135 otrok), prisotnost slovenščine v cerkvi, kulturna dejavnost SPD »Gorjanci« ipd.

Predstavniki Slovencev so kritično pripomnili, da občina ni v odredbi glede slovenskega uradnega jezika in dvojezične topografije in da slovenstvo v občini izumira. Občinski od- bornik EL Jože Wakounig je poudaril, da bo odvisno predvsem od Slovencev samih,

ali bo manjšina kot takšna preživela.

Kljub nasprotujoči razpravi pa je le treba ugotoviti, da je

Predsednica DS »Avstrijske narod- nosti v SPÖ« Ana Blatnik

celotna prireditev potekala v konstruktivnem vzdušju. Izka- zalo se je, da so tovrstne prire- ditve zelo potrebne. Zato je bilo najbolj obetavno to, da so vsi razpravljalci poudarili željo, da bi s takimi pogovori nadalje- vali.

Podobne diskusije so bile že lani po raznih krajih spodnje Koroške in skoraj nepričakova- no živahen odziv je spodbudil k nadaljevanju.

IZID VOLITEV V KMETIJSKO ZBORNICO V DVOJEZIČNIH OBČINAH

	Skupnost južnokoroških kmetov		Kärntner Bauernbund ÖVP		Freiheitliche Bauernschaft FPÖ		Team Schaumberger SPÖ									
	1996 glasovi	%	1991 glasovi	%	1996 glasovi	%	1991 glasovi	%								
Bekštanj	64	13,1	85	15	212	43,4	228	40,3	134	27,4	139	24,6	79	16,2	114	20,1
Bilčovs	50	27,5	51	23,3	59	32,4	83	37,9	33	18,1	24	11,0	40	22,0	61	27,9
Bistrica v Rožu	44	18,5	53	18,4	82	34,5	98	34,0	54	22,7	58	20,1	58	24,4	79	27,4
Borovlje	72	22,8	75	19,2	118	37,3	115	29,5	77	24,4	88	22,6	49	15,5	112	28,7
Čajna	8	3,5	10	4,0	80	35,4	83	33,5	57	25,2	62	25,0	81	35,8	93	37,5
Djekše	10	5,4	16	7,8	92	50,0	98	47,6	54	29,3	47	22,8	28	15,2	45	21,8
Dobrla vas	104	25,9	88	18,8	189	47,0	239	51,0	43	10,7	49	10,4	66	16,4	93	19,8
Galicija	46	21,2	41	16,1	95	43,8	115	45,3	57	26,3	55	21,7	19	8,8	43	16,9
Globasnica	137	53,5	125	41,0	58	22,7	77	25,2	33	12,9	56	18,4	28	10,9	47	15,4
Grabštanj	4	1,7	6	2,1	142	60,9	175	61,2	75	32,2	88	30,8	12	5,2	17	5,9
Grebinj	10	3,0	13	3,1	230	68,2	278	66,3	75	22,3	88	21,0	22	6,5	40	9,5
Hodiše	21	11,9	20	9,2	67	38,1	112	51,6	56	31,8	38	17,5	32	18,2	47	21,7
Kotmari vas	29	12,6	27	10,8	146	63,5	155	61,8	30	13,0	29	11,6	25	10,9	40	15,9
Otok	4	4,0	1	0,7	47	46,5	83	59,7	43	42,6	44	31,7	7	6,9	11	7,9
Pliberk	232	48,8	196	43,7	159	33,5	164	36,5	52	10,9	37	8,2	32	6,7	52	11,6
Podklošter	44	14,6	23	7,7	92	30,5	103	34,7	105	34,8	90	30,3	61	20,2	81	27,3
Pokrče	2	1,1	4	2,0	93	50,5	107	54,3	70	38,0	65	33,0	19	10,3	21	10,7
Rožek	37	21,0	41	21,0	52	29,5	74	37,9	34	19,3	30	15,5	53	30,1	50	25,6
Ruda	6	3,9	7	3,2	80	51,6	106	49,1	29	18,7	43	19,9	40	25,8	60	27,8
Sele	70	60,3	65	47,4	18	15,5	30	21,9	7	6,0	8	5,8	21	18,1	34	24,8
Štraja vas	80	42,6	61	34,5	38	20,2	58	32,8	46	24,5	30	16,9	24	12,8	28	15,8
Suha	20	12,3	22	10,7	85	52,1	107	52,2	36	22,1	33	16,1	22	13,5	43	21,0
Škocjan	83	23,6	73	21,9	139	39,6	130	39,0	58	16,5	64	19,2	71	20,2	66	19,8
Škofiče	18	19,1	34	18,0	37	39,4	84	44,4	26	27,7	29	15,3	138	13,8	42	22,2
Šmarjeta	21	12,7	18	10,1	82	49,7	83	46,4	32	19,4	34	19,0	30	18,2	44	24,6
Šmohor	26	2,8	21	2,0	344	37,7	383	36,1	290	31,8	346	32,6	253	27,7	311	29,3
Štalenska gora	2	0,8	4	1,5	109	44,7	135	49,5	85	34,8	85	31,3	48	19,7	49	17,9
Štefan na Zilji	4	1,2	12	3,6	161	47,9	173	51,8	58	17,3	48	14,4	113	33,6	101	30,2
Šentjakob v R.	150	35,2	146	31,9	108	25,4	108	23,6	69	16,2	79	17,3	99	23,2	124	27,1
Velikovec	30	3,6	36	3,9	444	53,6	460	50,3	211	25,5	233	25,5	144	17,4	185	20,2
Vernberk	11	7,5	8	3,4	49	33,6	88	37,8	57	39,0	65	27,9	29	19,9	72	30,9
Vrba	50	16,1	57	14,6	134	43,2	179	45,9	85	27,4	93	23,8	41	13,2	61	15,6
Železna Kapla	103	43,6	110	39,3	87	36,9	86	30,7	14	5,9	17	6,1	32	13,6	67	23,9
Žihpolje	7	5,1	3	1,9	87	63,5	99	61,9	30	21,9	32	22,0	13	9,5	26	16,3
Žitara vas	58	23,6	70	20,8	100	40,7	122	36,3	37	15,0	39	11,6	51	20,7	105	31,3
Žrelec	34	11,3	41	10,9	107	35,7	126	33,6	103	34,3	107	28,5	56	18,7	101	26,9
Beljak mesto	13	2,3	9	1,1	265	47,2	355	44,2	163	29,9	210	26,1	121	21,5	230	28,6
Dežela Koroška	1.960	6,4	1.932	5,3	14.323	46,7	16.562	45,6	9.702	31,7	11.226	30,9	4.655	15,2	6.617	18,2

KONGRES NARODNIH SKUPNOSTI

Dovolj izzivov in možnosti za manjšine in Evropo

»Jezikovne manjšine: izziv in šansa« se je glasila osrednja tematika letošnjega, sedmega kongresa »Narodne skupnosti v Evropi – Svoboda v raznolikosti«, ki ga je od četrta, 14., pa do sobote, 16. novembra v hotelu Karnerhof na Brdu ob Baškem jezeru priredila dežela Koroška skupno z Evropsko komisijo, mestom Beljak in Delovno skupnostjo Koroška.

Znani in priznani strokovnjaki za pravna in manjšinska vprašanja iz Avstrije, Slovenije in Italije, naj omenim dr. Ralfa Unkarta, dr. Vladimirja Klemenčiča, mag. Borisa Jesiha, Davida Zaffija in Andreja Moriča, ter zastopniki manjšin, med drugim Branko Lenart za štajerske Slovence in proponenti nemškogovorečega prebivalstva v Sloveniji, so skušali iz najrazličnejših zornih kotov osvetliti tematiko in na primeru obstoječih etnij dokazati njen pomen. Uspešnost poskusa bosta pokazala nadaljnji razvoj in politična realnost.

Da pa je že sam kongres v marsičem prehitel politiko, je morda najbolj nazorno pokazal referat dr. Ralfa Unkarta, bivšega vodje koroške ustavne službe in vodje urada deželnega glavarstva.

Štajerska nima prav

V svojem referatu o pravnem položaju štajerskih Slovencev je namreč izrecno nasprotoval pravnemu mnenju dežele Štajerske, da na njenem ozemlju ni avtohtone slovenske manjšine, pa čeprav je posebej omenjena v členu 7 Avstrijske državne pogodbe.

Štajerska namreč trdi, da so Slovenci na njenem ozemlju rezultat migracijskih gibanj iz Jugoslavije, kar po Unkartu sicer deloma drži, a ne za slovensko avtohtono prebivalstvo ob meji. To je dokazal na podlagi statistik štajerskih šolskih oblasti iz prejšnjega stoletja in ljudskih štetij, ki neizpodbitno potrjujejo obstoj slovenske manjšine na Štajerskem, pa čeprav je številčno zelo šibka. Je pa družbeno in kulturnopolitično svoja enota in prav zato vredna zaščite. Unkart je tudi nasprotoval mnenju, da so koroški in štajerski Slovenci dve posebni slovenski manjšini. Po njegovem mnenju je to ena manjšina ali narodna skupnost in zato naj bi tudi imela en sam sosvet. Zato gre do štajerskim Slovincem kot slovenski manjšini vse pravice, kakor jih predvideva člen 7, in podpora po zakonu o narodnih skupnostih.

Čeprav je štajerski deželni pravni strokovnjak dr. Willinger skušal nasprotovati referentu in relativirati njegovo pravno mnenje, pa so prav izvajanja Branka Lenarta, predsednika društva »Člen 7« to potrdila. Društvo »Člen 7« se zavzema za kulturno in jezikovno rast in

Pogled na začetek kongresa ob nastopu suškega okteta

krepitev slovenskega in dvojezičnega prebivalstva na Štajerskem, pri čemer se sooča z mnogoterimi oblikami nasprotovanja in neupoštevanja tudi z najvišjih mest dežele. Člen 7 se pojmuje v prvi vrsti kot kulturna ustanova, ki ji gre za priznanje in ohranitev manjšine, kar zelo nazorno potrjujejo podpora dvojezičnemu pouku v šolah ter adaptacija lastnega kulturnega doma v Potrni/Laafeld. »Člen 7« podpira vključitev štajerskih rojakov v obstoječi sosvet za koroške Slovence. Za bližnjo prihodnost sta pomembna cilja odprtje omenjenega kulturnega doma ter sodelovanje pri štajerski deželni razstavi, najpoglavitejše pa je seveda ohranitev in okrepitev manjšine in njenega jezika.

Podoben oz. isti cilj zasleduje tudi Slovensko kulturno društvo »Planika« v Kanalski dolini, ki ga je predstavil predsednik Rudi Bartolot. Društvo je z nedavno smrtjo profesorja Salvatora Venosija utrpelo hud udarec. Karl Lager pa je govoril o nemškem »Kanaltaler Kulturverein-u«.

»Mali« in »veliki«?

Petkov popoldan je bil namenjen znanstvenim referatom. O vlogi manjšin v evropskih mednarodnih odnosih je predaval prof. dr. Silvo Devetak, o jezikih manjšin kot kulturni dediščini regije je spregovoril prof. Heinz-Dieter Pohl, pojmi jezik, etnija in narodnost so bili v središču razmišljanj prof. Andreja Moriča, razlike med »malimi« in »velikimi« narodnimi skupnostmi pa je skušal izluščiti mag. Boris Jesih. Tematika je dosti bolj kompleksna, kot na prvi pogled kaže. Kajti težko je določiti tisto mejo, ko govorimo o veliki ali majhni manjšinski skupnosti, in tudi v mednarodnih dokumentih težko najdemo točno opredelitev, kdaj je neka skupnost zadostno velika, da je sploh lahko manjšina in ko gre za določitev obsega in nivoja določenih manjšinskih pravic. Jesih je

nedvoumno poudaril, da je status manjšine važnejši od številke. Statistična moč manjšine je sicer izredno pomemben pokazatelj njenega položaja v določenem okolju, vendar pa istočasno priložnost za nešteto razlag, manipulacij in tudi popolnoma resnih zakonskih ukrepov, ki ta položaj determinirajo. Tudi avstrijski politolog F. Reiterer meni, da manjše število samo po sebi še ne naredi manjšine. Pomemben je položaj manjšine v določeni družbi. Predvsem ga določajo razne oblike in stopnje podrejenosti manjšine. Sem sodi jezikovna podrejenost do večinskega jezika, ki je najbolj opazna pri

preprečevanje uporabe statističnih metod za ugotavljanje obstoja oz. neobstoja neke manjšine, upoštevanje manjšin kot sestavni del družbe, strpnost do drugačnih, ukrepi za zaščito manjšin po načelu pozitivne diskriminacije.

Sobotni dopoldan je v celoti bil namenjen razpravi in poročilom o položaju nemškogovorečega prebivalstva (nemška manjšina) v Sloveniji.

Nemci v Sloveniji

Ponovno se je kot vrhunski strokovnjak na tem področju predstavil univ. prof. dr. Vladimir Klemenčič iz Ljubljane, ki je osvetlil današnji položaj nemške

Nato je kratko orisal zgodovinski razvoj »nemštva« v Sloveniji od razpada avstro-ogrske monarhije naprej in opozoril je na podobno usodo manjšin v tem prostoru. Obenem v zadnjih desetletjih meje vse bolj izgublajo svoj ločevalni pomen. Med pomembne dileme pa sodi odprto teoretsko-metodološko vprašanje, kdaj in kako štejemo neko skupino prebivalcev, ki se »po jeziku, kulturi in narodni identiteti razlikujejo od večinskega prebivalstva, kot narodno ali etično manjšino?«. Klemenčič meni, da je indikatorje prisotnosti in delovanja pripadnikov določene manjšine treba iskati v njihovem praktičnem delovanju.

Glede strukture nemškega prebivalstva v Sloveniji je poudaril njegovo izrazito naseljitveno razpršenost brez pomembnih središč, njegovo starostno piramido (močna ostarelost) in da predvsem njen naraščaj išče zaposlitev v tujini ter tam tudi ostaja, doma pa opuša nemški jezik.

Koreferent je bil univ. prof. dr. Stefan Karner iz Gradca, ki je podal vmesno poročilo o položaju nemške manjšine v Sloveniji od leta 1939 naprej. Najprej velja ugotoviti, da predavatelj kot edini svojega referata ni dal na razpolago. Karner ne dvomi o obstoju nemške manjšine v Sloveniji in je to skušal dokazati z dokaj vprašljivim opozorilom na nekdanjo nemško posest v Sloveniji. Pri-pomba manjšinskega strokovnjaka iz Italije, da je na podlagi tega referata bila povojna nacionalizacija premoženja v Sloveniji pomemben korak in izraz dekolonizacije, pove vse.

Informativna so bila poročila treh nemških manjšinskih predstavnikov v Sloveniji. Predsednik mariborskega društva »Freiheitbrücke-Most miru« dr. Dušan Ludvik Kolnik je omenil različno usodo mariborskih in kočevskih Nemcev, poudaril je avtohtonost obojih in naglasil, da imajo po načelih FUENS-a pravico do restitucije, to je vračanje beguncev. Izrazito je podčrtal politične zahteve svojega društva. Popolnoma drugače pa sta nastopila predsednik kočevskih staroselcev v Kočevskih Poljanah inž. Adolf Gril in predsednik društva »Peter Kosler« inž. Erik Krisch iz Ljubljane. Oba sta naglasila, da njuni društvi nimata nobenih političnih ciljev in gospodarskih intencij ter interesov in odločno sta ugotovila, da priznanje kot manjšina nima ničesar opraviti z vračanjem lastnine. Cilj društev je ohranitev kulturne dediščine in »našega jezika«. Vse to je seveda bilo rečeno v zavesti in vedenju, da nemška manjšina v Sloveniji uradno ni priznana, da pa slovenska ustava vsakomur zagotavlja pravico, da se organizira po svoje.

f.w.

Mag. Branko Lenart, predsednik društva »Člen 7«

Rudi Bartolot, predsednik SPD »Planika« iz Kanalske doline

ocenjevanju položaja določene manjšine oz. upoštevanja jezika manjšin na področjih šolstva in izobraževanja, javne uprave, sodstva ter ostale družbene infrastrukture. Podrejenost je tudi politična, pri čemer se manjšine grobo povedano opredeljujejo za dva modela: za integrativnega in za model samostojnosti z raznimi oblikami kooperacije. Problemi politične participacije in sploh zaščite manjšin niso rešeni ne v starih in ne v novih demokracijah, je ugotovil predavatelj.

Tudi na kulturnem področju obstaja podrejenost na vseh ostalih področjih družbenega življenja. Za odpravo teh podrejenosti je predavatelj navedel vrsto možnih ukrepov, med njimi odstranitev predsodkov,

manjšine v Sloveniji. Tematike se je lotil izredno tankočutno in strogo strokovno, tako da je njegov referat treba šteti med najboljše na kongresu. Na začetku je opozoril na škripce, v katerih se nahajata znanost in manjšina sama: saj bosta morali razčistiti dilemo med nemštvom in avstrijstvom, ker sta obe identiteti danes javno razpoznavni v Nemčiji in Avstriji, izraz »staroavstrijci« pa ni sporen le zaradi očitno različnega izvora obravnavanega »nemškega« prebivalstva, temveč še bolj zaradi tega, ker se nanaša na bivšo državno enoto, ki je bila v času obstoja izrazito mnogonarodna (in je zaradi tega tudi razpadla). Staroavstrijci bi lahko bili vsi prebivalci Slovenije, je dejal Klemenčič.

Vestnikovi telegrami

Ugledni **Washington Times** je pretekli torek objavil obširen prispevek o potrebi reorganizacije Združenih narodov. Kot morebitnega sprejemljivega kandidata za **novega generalnega sekretarja ZN** poleg nekdanjega beninskega predsednika Nicephoreja Sogla **navaja** tudi sedanjega slovenskega premiera **dr. Janeza Drnovška**. Avtor članka Arthur Davica meni, da Drnovšek uživa podporo obeh velikih sil in da s svojimi sposobnostmi uteleša lastnosti voditelja, kakršnega potrebujejo Združeni narodi. Ob tem navaja dosežke Slovenije pod njegovim vodstvom v času po osamosvojitvi – miren prehod, uveljavitev demokratične ureditve in visoka stopnja človekovih pravic. Drnovšek pa si je svetovni ugled pridobil že tudi poprej, med leti 1989 in 1991, ko je kot predsednik jugoslovanskega predsedstva in hkrati kot predsedujoči Gibanje neuvrščenih popeljal skozi obdobje hladne vojne. Združeni narodi potrebujejo reforme in prišel je čas za tiste, ki so se sposobni soočiti z njimi, zaključuje **Washington Times**.

Prejšnji torek so se na slovenski strani začela **obnovitvena dela v predoru Karavanke** med Področjo in Hrušico. Obnovili bodo obok v dolžini 100 metrov (ojačitev) in dela končali predvidoma do srede decembra. Pred časom se je na približno 2500 metrih slovenskega dela predora na asfaltu pojavila vzboklina ali grbina, ki je nastala zaradi zameljskih pritiskov hribine, zato sanacija vključuje tudi okrepitev talnega oboka. V času obnovitvenih del bo promet potekal izmenično enosmerno.

Letala F-16 so se pojavila **na slovenskem nebu** prejšnjo sredo. Preletela so Ljubljano in pristala na brniškem letališču. Gre za obisk štirih letal nizozemskega kraljevega letalstva v smislu sporazuma med obema državama. Ob tem je v Slovenijo pripotovala tudi 40-članska ekipa nizozemskih pilotov in tehničnega osebja. Ti naj bi s slovenskimi piloti izvedli dvanajst poletov, poleg tega pa sodelovali tudi na letošnji največji vaji slovenske vojske »Drava 96«. Slovensko obrambno ministrstvo in generalštab slovenske vojske sta demonstracijo sposobnosti teh letal pripravili zaradi interesa, da bi jih nabavila; letala so namreč zelo gibljiva, saj so na demonstraciji pokazala, da lahko obrnejo celo nad brniškim letališčem.

Prodor opozicije na preteklih lokalnih volitvah v Srbiji je močno prizadel vladajočo Miloševićevo koalicijo. Združena levica je sicer zmagala v 187 občinah, vendar predvsem manjših, v šestih občinah Beograda, v delavskih mestih Niš in Kragujevac (revolucionarna trdnjava srbskega naprednega gibanja) pa je zmagala opozicija. V Beogradu se je torej ponovil zagrebški primer, ko je vodilna in vseobvladujoča Tudjmanova HDZ izgubila večino v mestni skupščini. Prav Beograd pa bi mogel biti zelo nevaren za Miloševićevo vladavino.

Povolilno strankarsko dogovarjanje za sestavo nove slovenske vlade napreduje le mukoma. Problem je v tem, da ena stran drugi oporeka volilno zmago. Dejansko je posamično največ madatov v državnem zboru osvojila Drnovškova Liberalna demokracija Slovenije (25), skupno, vendar brez podpisanega volilnega dogovora, pa t. i. stranke slovenske pomladi – Slovenska ljudska stranka (19), Socialdemokratska stranka Slovenije (16) in Slovenski krščanski demokrati (10). Skupno imajo te tri torej natančno polovico sedežev v 90-članskem državnem zboru. Medsebojno se podpirajo in prepuščajo mandat za sestavo nove vlade najmočnejši izmed njih, ljudski stranki oz. njenemu predsedniku Marjanu Podobniku. Liberalna demokracija Slovenije pa se prav tako čuti zmagovalko, zato pričakuje od predsednika republike Milana Kučana poveritev mandata. V strankarskem dogovarjanju se izrazito izkazuje povezave, ki naj bi koaliciji, kakršnakoli pač bo, zagotovile dvotretjinsko večino v parlamentu, s katero bi lahko izvedle potrebne ustavne spremembe, ki Slovenijo čakajo ob vstopanju v Evropsko unijo in obrambni pakt Nato. Časa za dogovor pa je le še en teden, saj je predsednik republike sejo državnega zbora sklical že za prihodnji četrtek, 28. novembra. **J. R.**

20 LET OD PREŠTEVANJA MANJŠIN

Takrat se nismo dali preštevati! Kaj pa danes?

Pred dvajsetimi leti, 14. novembra 1976, so bile oči mednarodne javnosti uprte v Avstrijo, predvsem pa na Koroško. Tisto jesensko nedeljo je namreč Avstrija kljub močnemu notranjemu in zunanjemu odporu in pritisku izvedla razvpito »Ljudsko štetje posebne vrste/Volkszählung besonderer Art«, ki naj bi po načrtih takratne Kreiskijeve vlade, koroških strank in nemškonalionalnih ter domovinskih organizacij ter združenj končno oštevilo manjšine, predvsem pa koroške Slovence, in tudi tako pripomoglo k politični legitimaciji za Zakon o narodnostnih skupnostih. Ta poskus je zaradi enotnega upora manjšin in izjemne solidarnosti ostalih Avstrijcev docela spodletel, za vselej pa je ostala izkušnja, da je država s političnim in legističnim pritiskom hotela del svojih občanov, kar manjšinci smo, spraviti na kolena.

Ta pritisk pa ni ostal brez posledic. V državi je sprožil enkratno solidarnostno gibanje z manjšinami, ki ga danes smemo brezdvomno šteti med največja solidarnostna ali občanska gibanja v Avstriji in je bistveno pripomoglo k temu, da se je okrepila civilna družba, predvsem pa vedenje o manjšinah v državi in senzibilnost zanje. V ta sklop sodijo solidarnostni komiteji za pravice manjšin, ki so nastali v domala vseh avstrijskih prestolnicah, posebej dejavni pa so bili na Dunaju, v Salzburgu, Gradcu in tudi v Celovcu. Sem sodijo manifestativna zborovanja koroških Slovencev

ter demonstracije v Celovcu, Salzburgu in na Dunaju.

To je bil čas trdne enotnosti med koroškimi Slovenci, ki je svojo moč in prodornost črpala prav iz pluralistične strukture manjšine same, in to je bil tudi čas, ko sta Slovenija in Jugoslavija kot zaščitna sila enovito podpirali boj koroških Slovencev za izpolnitev člena 7 in proti preštevanju.

Zgodovina vala, ki je pripeljal do 14. novembra 1976, je dolga in najtesneje povezana z bojem za izpolnitev člena 7 Avstrijske državne pogodbe. Okvirno gledano sega časovno v konec šestdesetih let, ko so slovenski mladinci v smislu samopomoči prvič segli po laku in so nemškimi krajevnimi napisom dodali avtohtone slovenske. Storili so to, kar je bila neizpolnjena dolžnost in obveza države. Leta 1972 je država hotela svoj dolg vsaj nekoliko zmanjšati in je načrtovala postaviti nekaj več kot 200 dvojezičnih krajevnih napisov na južnem Koroškem. A naredila je račun brez domovinskih organizacij in koroških strank: pogrom na dvojezične table, imenovan »Ortstafelsturm«, je bil programiran in izveden, koroški deželni glavar Sima pa je kot grešni kozel moral odstopiti. Nasledil ga je »visoki Hitlerjunge« Wagner, či-

gar čarobna formula za reševanje manjšinskih vprašanj je bil »tristrankarski pakt«. Sad poznejših dogovarjanj, pogajanj in delovanja komisij, v katerih so sprva sodelovali tudi koroški Slovenci, je bil »Zakon o narodnostnih skupnostih«, ki smo ga Slovenci od vsega začetka odklanjali, ker je med drugim skrčil dvojezično veljavnostno območje. V tem boju za svoje pravice, za »staro pravdo«, kakor gre besedilo puntarske pesmi, je nastajalo solidarnostno gibanje, ki je konec koncev preprečilo preštevanje novembra 1976. Na Dunaju na primer je bilo tiste dni uradno več Slovencev kakor na Koroškem.

Kaj pa danes? Ali gesli: »Ne damo se preštevati«, »Nismo živali, smo ljudje« še veljata? Kako smo naložili idejni, politični in humanistični kapital solidarnostnega gibanja? Ali nas Slovenija še podpira pri odklanjanju preštevanja? Oziroma, ali smo danes tako enotni in močni, da lahko preprečimo preštevanje? Pa še to vprašanje: koliko pa današnja mladina, ki leta 1976 ni doživela, sploh ve o tem velikem solidarnostnem gibanju za osnovne človekove pravice v Avstriji?

Glavni gesli proti preštevanju sta bili »NE DAMO SE PREŠTEVATI!« in »ČLEN 7, NAŠA PRAVICA«. Tako je v letu 1976 »Slovenski vestnik« krepil upor koroških Slovencev proti preštevanju. Sploh so takrat manjšinski časopisi odigrali pomembno informacijsko in propagandistično vlogo.

Pripravil
Franc Wakounig

MANJŠINSKO ŠOLSTVO – MED EVFORIJO IN ZBEGANOSTJO

Prijave k dvojezičnemu pouku naraščajo

Pred nedavnim je Deželni šolski svet posredoval preko medijev koroški javnosti najnovejšo statistiko za manjšinsko šolstvo na Koroškem. Tudi v tekočem šolskem letu 1996/97 so prijave k dvojezičnemu šolskemu pouku narasle (glej tabelo). Trenutno obiskuje od 5.707 šolarjev na ljudskih šolah 1.427 dvojezični pouk, to je 25,00 %. Ali pa drugače povedano – vsak četrty ljudskošolski otrok veljavnostnega območja je prijavljen k dvojezičnemu pouku. Od leta 1958, torej od tistega trenutka naprej, ko je deželni glavar Ferdinand Wedenig na pritisk nemškonalnih organizacij in skupin dal razveljaviti obvezno dvojezično šolstvo, je delež prijav letos največji. Prirastek od lanskega šolskega leta na letos (1,30 %) je izmed najvidnejših in najrazveseljivejših zadnjih let. Če bodo prijave v prihodnjih letih naraščale v isti meri kot letos, bo v šestih, sedmih letih že vsak tretji otrok veljavnostnega območja obiskoval dvojezičen pouk.

TABELA

Šolsko leto	Ljudske šole abs.	%
pred 22. 9. 58	10.030	
po 22. 9. 58	2.094	20,88
60/61	1.820	17,28
65/66	1.602	14,46
70/71	1.486	14,53
75/76	1.224	13,95
80/81	1.115	15,88
83/84	1.063	17,52
84/85	1.070	18,38
85/86	1.098	19,06
86/87	1.130	19,88
87/88	1.107	19,49
88/89	1.092	19,36
89/90	1.134	20,00
90/91	1.163	20,58
91/92	1.242	22,03
92/93	1.302	22,62
93/94	1.338	22,75
94/95	1.368	23,66
95/96	1.375	23,71
96/97	1.427	25,00

Prav gotovo ima tako računanje opravka tudi z iluzijami, ni pa čisto izključeno, da bi prijave ne dosegle takšnega razmaha in takšnega podviga. Ravno odgovorna šolska oblast, ki naj bi bila zazrta v prihodnost, če hoče ohraniti zmožnost ukrepanja in najti primerne pristope za najnovejšo tendence, mora računati z najrazličnejšimi scenariji na šolskem področju. Če sklepamo samo po statistiki prijav, se je manjšinsko šolstvo razmeroma hitro znebrilo političnih hipotek prejšnjih let in se je številčno zelo opomoglo. Trenutni delež prijav kaže, da ljudje manjšinsko šolstvo sprejemajo kot alternativno ponudbo šolanja in je šolstvu uspelo,

odvrti napade, ki bi ga lahko potisnili na obrobje in v nepomembnost.

Ta pozitiven trend prijav pa nikakor ni vzrok za počivanje. Relativno visok delež prijav tudi ni argument za to, da trenutna notranja šolska situacija, predvsem vsebina in način pouka, ne potrebuje nadaljnjih inovacij in reform. Naraščanje prijav lahko tolmačimo tudi tako, da si starši od tega šolstva nekaj pričakujejo. Dejstvo, da starši iz leta v leto v večjem številu prijavljajo, je treba razumeti v prvi vrsti kot nalogo za dobro izobrazbo, ki jo hočejo zagotoviti svojim otrokom.

Pogled na manjšinsko šolstvo – enkrat drugače

Zdi se mi, da je potrebno ta statistično pozitiven razvoj manjšinskega šolstva videti v nekem širšem družbenem kontekstu, ki je postal v zadnjem času zelo opazen in je zajel tudi strukture, v katerih sami živimo. Opozoril bi samo na dve splošni tendenci, ki sta po mojem že zajeli tudi manjšinsko šolstvo in bosta daljnoročno še bolj vplivali nanj:

1. Šola, možnosti šolanja in ponudbe izobraževanja so v zadnjem času čedalje bolj postajale predmet javnih razprav. Avstrijsko šolstvo je trenutno v eni največjih vsebinskih in organizatoričnih sprememb; naj opozorim tu na diskusijo okrog avtonomije v šolstvu. Ljudje se zavedajo, da je dobra šolska izobrazba važen »kapital«, s katerim je mogoče izboljšati življenjske pogoje. Zato spada kritično presojanje različnih šolskih ponudb k osnovnim dejanjem, kadar gre za izbiro šol oz. za nadaljnje šolanje in izobraževanje. Starši vedo, da imajo možnost izbire. Šola nikakor ni več tista »absolutna« institucija, ki bi ji bili otroci in starši izročeni na milost in nemilost. Vsaka šola stoji danes v javni izložitvi, kjer se mora profilirati z dobrimi programi. Tega trenda se ne bo dalo zaustaviti, vse šole bodo prej ali slej ocenjevali po vzorcih uspešnosti in zanimivosti. Tudi javne šole se ne bodo mogle izogniti dejstvu, da jih bodo v bodoče ocenjevali po njihovi storilnosti. To se pravi, da bo dobra ocena za šolo eksistenčno važna.

2. Najnovejše razprave o šolstvu opozarjajo na poseben trend: Ljudje izbirajo šole po svojih osebnih preferencah, interesih in pričakovanjih. Skupinske norme (npr. stranke, socialni sloji, etnična pripadnost, Cerkev ipd.), ki so se pred leti narekovele, kako se naj posameznik zadrži pri »življenjskih odločitvah«, nimajo več tiste veljave. Tako imenovane »velike institucije« (npr. država, politika, narod), ki so se do pred kratkim kolektivno nadzorova-

le zadržanje ljudi, so zgubile svojo pomembnost. Danes je v ospredju avtonomnost posameznika. Posameznik se čedalje bolj skuša otresti različnih avtoritet. Ljudje se ne zanašajo več na »institucije«, marveč hočejo avtonomno odločati o svoji sreči in bodočnosti. Opaziti je, kako se posamezniki čedalje bolj emancipirajo in si tudi ne pustijo »diktirati«, kako naj organizirajo svoje življenje. Pri svojih odločitvah ljudje vedno manj sledijo vrednotam in normam lastnega socialnega, kulturnega in narodnostnega porekla oz. ozadja. Človek hoče biti samemu sebi in svojim lastnim interesom odgovoren, v svojih odločitvah hoče biti svoboden.

Kaj ima vse to opraviti z manjšinskim šolstvom? Kaj ima to opraviti z naraščanjem prijav k dvojezičnemu pouku? Z naslednjimi izvajanci hočem na to odgovoriti.

»Mnenje politikov me ne zanima!«

Za tistega, ki se ukvarja z manjšinskim šolstvom, je bilo že dalj časa jasno, da velik delež prijavljenih otrok pride iz nemškogovorečega družinskega okolja. Na podlagi podrobnejše analize prijav lahko trdimo, da so nemškogovoreči starši tisti, ki najbolj »zalagajo« manjšinsko šolstvo. Otroci slovenskih družin so v manjšini. Ali še bolj poantirano povedano: Manjšina je tudi v manjšinskem šolstvu v manjšini.

V tem sklopu me je zanimalo, iz kakšnih motivov prijavljajo nemškogovoreče družine svoje otroke k dvojezičnemu pouku. Zato sem eksemplarično povprašal več nemškogovorečih staršev, ki so se odločili za dvojezičen pouk.

Iz pogovorov je sklepati, da so ti nemškogovoreči starši zelo samozavestni glede šolanja svojih otrok. Zanje šola in dvojezična izobrazba nista tabu temi, zato razpravljajo o njima tudi v javnosti. Svojim otrokom hočejo nuditi dobro šolsko izobrazbo, ki naj bi bila podlaga za boljše življenjske perspektive. Če dvojezičen pouk lahko bistveno prispeva k temu, potem je treba tako ponudbo koristiti, tako njihovo pričanje. Dvojezičen pouk je

zanje izobraževalna ponudba, ki pa je nikakor ne povezujejo s kakimi »narodnostnimi momentimi«. Pri razmišljanju, ali naj prijavijo ali ne, jih mnenje politikov ne zanima. To se pravi, da se pri svoji odločitvi ne ozirajo na to, kaj menijo politični zastopniki in politične stranke. Zanje so tudi izjave nekaterih domovinskih organizacij o manjšinskem šolstvu nepomembne. V svojih razmišljanjih o šolski izobrazbi za svoje otroke se nočejo ravnati po družinskih in organizacijskih, ki iz »nacionalnih in političnih interesov« hočejo ustvarjati »neprijetno skupinsko vzdušje« in s tem »omejevati osebno svobodo«. Pri odločitvi za dvojezičen pouk je zanje predvsem važno

netljivi: Odločili bi se za tisto varianto, pri kateri sta vzdušje in napredovanje najbolj vidna in zagotovljena. Ti odgovori so vsekakor zelo zanimivi, ker ne izigravajo večjega jezika proti manjšemu, marveč postavijo kvaliteto pouka v ospredje.

Iz tega sledi, da se nemškogovoreči starši pri svojih odločitvah za prijave k dvojezičnemu pouku ne ozirajo na kake narodnostne aspekte, ne na kake dozdevne meje med slovensko- in nemškogovorečimi in tudi ne na kako prišepetavanje. Motivi za dvojezičen pouk so izraz subjektivnih pričakovanj. Gre za to, kaj je za mojega otroka najboljše. In če dvojezičen pouk koristi osebni napredku otroka, ga tudi prijavijo.

Ta utilitatističen, na napredek posameznika usmerjen pristop do dvojezičnega pouka nikakor ni negativen. Ravno iz pogovorov z nemškogovorečimi starši postaja vidno, da takomenovani narodnostni in socialni momenti kontrole zgubljajo čedalje bolj na veljavi. Videti je, da hujskanje, ki je še pred leti mnoge odvrčalo od dvojezičnega pouka, nima več tiste skupinske pomembnosti. Starši postajajo v svojih odločitvah bolj avtonomni, razmišljajo, kaj je za njihove otroke dobro, kako njihovo življenje lahko najbolje usmerjajo in podpirajo. V dvojezični izobrazbi vidijo eno izmed možnosti.

Katere pedagoške konsekvence so potrebne?

Zdi se, da je mnogo nemškogovorečih staršev zelo osveščenih in se svoje odločitve za dvojezičen pouk dobro zavedajo. Zaradi tega imam tudi vtis, da zelo kritično sledijo vzdušju v razredu in konkretnemu napredovanju otrok v dvojezičnosti. Njihova kritična pozornost lahko narekuje tudi nekaj drugega: če zaželenega vzdušja ni, če izostanejo tudi vidni napredki v dvojezičnosti, razmišljajo o drugih možnostih, namreč tudi o odjavi. Tudi v primeru odjave se zrcali v prvi vrsti njihova avtonomna in svobodna odločitev, ki je seveda povezana z osebnim razočaranjem, ker pač ni bilo zaželenega uspeha.

Zdi se mi, da bo potrebno v bodoče pri dvojezičnem šolstvu razmišljati vsaj o dveh stvareh:

– Kako poglobiti in na novo razmisliti o delu s starši? Je nekaj namigov, ki kažejo, da so nemškogovoreči starši kljub svoji kritičnosti zelo odprti in imajo sami interes na razvoju dvojezičnega pouka.

– Kako izboljšati vsebinsko, didaktično in metodično atraktivnost dvojezičnega pouka? Marsikaj govori za to, da bi tudi dvojezičen pouk prevzel elemente drugih pedagoških pristopov (npr. Montessori pouk).

Dr. Vladimir WAKOUNIG

OSREDNJI KONCERT SPZ V VELIKOVVCU

Poklon Valentinu Polanšku in Radovanu Gobcu

Že drugo leto zapored je Slovenska prosvetna zveza svoj osrednji letni koncert izvedla v nekdanji za slovensko pesem in besedo prepovedanem velikovškem gradu/Neue Burg. Zdaj je na srečo to postalo že kar samoumevno, še posebej pa za koncerte, ki so vezani na ustvarjalce in poustvarjalce iz velikovškega okraja. Tudi Slovenci smo na srečo to temno obdobje kar hitro pozabili in se brez pridržkov gibljemo v tej stavbi.

Letošnji koncert bi lahko šteli med stilne, tako je tudi v pozdravnih besedah napovedal predsednik SPZ dr. Gustav Brumnik. Taki pa imajo globjo vsebino kot le kaka pevska revija, na katerih se gneti nešteto zborov. Osnovna nit je bila posvečena spominu na pred enajst leti umrlega kulturnika, pesnika, pisatelja, kulturnega in političnega delavca Valentina Polanška, dodatno pa smo se spomnili še lani umrlega prijatelja koroških Slovencev, po materi celo našega rojaka, skladatelja in dirigenta Radovana Gobca.

Koncert v celoti je izžareval predvsem Valentina Polanška. Njemu je bilo posvečeno vezno besedilo iz spominskega teksta Andreja Kokota svojemu prijatelju ob njegovi lanskoletni 10. obletnici smrti, vmes pa so bile vpletene Polanškove pesmi.

Pesem vžgimo, / da bo premagala vso jokavost / in nalezljivo ponižnost, / da bo pometla / vse malodušje / in upepelila / vso laž / v meni, / v tebi, / v naših - ...

Ta Polanškov poziv bi lahko primerjali z velikim klicem Otona Zupančiča ... *vrzi pesem*

Moški pevski zbor »Valentin Polanšek« vedno znova preseneti z zvočno ubranim petjem

Saj še niso prenehale peti. Obirski ženski oktet je nepogrešljiv.

v svet, / pesem za današnjo rabo / in vsi jo bomo povzeli za tabo!

V tem smislu smo koncert večina poslušalcev tudi razumeli. Samozavest se je zrcalila že iz nastopa Kvarteta Smrtnikovih bratov, Polanškovih nek-

danjih učencev. Vokalno dovršeno so poleg treh Polanškovih zapeli še prelesto lepo umetno »O kresu«.

Obirski ženski oktet se je po lanskoletni napovedi, da ne bo več prepeval, tokrat spet že ne vem kolikolič prebudil in nasto-

pil na prireditvi v spomin svojega ustanovitelja. S svojim posebnim nežnim melosom je spet potrdil svojo edinstvenost. Poleg povsem Polanškovih besedil in melodij v treh znanih pesmih so pevke občuteno zapele še narodnobudiljsko »Soča« po besedilu Simona Gregorčiča.

In vmes po dvajsetih letih še vedno aktualna: *Vstani in se brani, / trpin, / če res si sin / svobodoljubnega očeta! / Glasno zakliči v svet: / Kdo se je tako prevzel, da nas bi rad preštel!...*

Zato, sosed / v skupni domovini, / bodiva vrtnarja / lepših skupnih bodočih dni - / in ne drug drugemu / grobarja ...

Moški pevski zbor obirskega slovenskega prosvetnega društva, ki nosi Polanškovo ime, vedno znova preseneča. Tokrat je v mojstrskem stilu poleg treh standardnih Polanškovih lokal-

patriotskih pesmi navdušil še s Kernjakovo »Mojcej«. Solo je odlično zvozil mladi Bistričnik Marko Smrtnik.

Bil sem otrok. Roke so prošile in usta jecljala. / Bil sem mož. Roke so skrbele in usta ljubila. / Postal sem starec. Roke so se usločile in usta žebrajo.

Nastop otroškega živ-žava »Mlade Podjune« pod vodstvom prizadevne Vere Sadjak je bil v vsem svečanem vzdušju prava poživitvev. Pristrčno so zapeli »Pozdravno«, tisto »O mamicic zlati« in še dve, ob tem pa so se tudi spremljali z instrumenti.

Številčno in glasovno mogočni pevski zbor šentprimoške »Danice« se je posvetil predvsem obletnici smrti svojega prijatelja, skladatelja Radovana Gobca. Mogočno in občuteno so zvenele njegove »Dekle in kozak« po ruski narodni, »Kje je moj mili dom«, ter »Pozdrav Koroški« in »Koroška pomlad« na besedili Valentina Polanška in Andreja Kokota.

Odhajanje / ni bolečina, / je nuja življenja. / ... je kakor ljubezen / in sovraštvo, / kakor rojstvo, / življenje in / smrt. Tako je pesnik Andrej Kokot zapisal v prijatelju Polanšku posvečeni pesmi. In interpretacija Tončija Schlapperja je izzvenela med obiskovalce. Z Miro Einspieler-Grötschnigovo sta prireditvev pripeljala do nastopa Ansambila Drava iz Borovelj.

Ta je dodal piko na i s svojimi uglasbitvami in interpretacijami pesmi Andreja Kokota, Milke Hartmanove, Janka Mesnerja, Franceta Prešerna in Janija Oswalda.

Jože Rovšek

IMENITNA RAZSTAVA

Jaki v slovenskem konzulatu

V ponedeljek zvečer je slovenski generalni konzul v Celovcu dipl. inž. Jože Jeraj v prisotnosti številne prominente z obeh strani meje (sekretar v slovenskem zunanjem ministertvu dr. Peter Vencelj, predstavnik koroške deželne vlade dr. Reinhard Sladko, celovski župan dr. Leopold Guggenber-

ger vključno s predstavniki slovenskih koroških političnih, kulturnih in gospodarskih organizacij) v prenovljeni stavbi novega (nekdanjega jugoslovenskega) generalnega konzulata na Radetzkijevi cesti odprl imenitno razstavo svetovno znanega slovenskega slikarja Jožeta Horvata-Jakija.

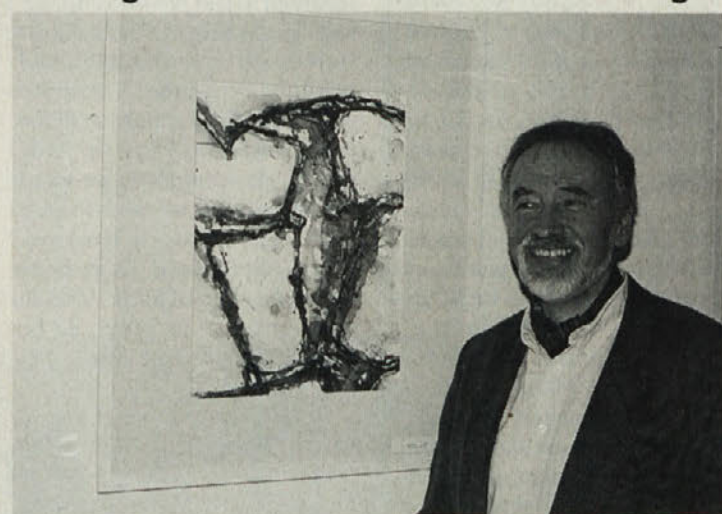
Umetnik Jože Hrovat-Jaki (levo) ob otvoritvi njegove razstave

Jakijev tokratni opus zajema številna olja in poslikave stekel v sodelovanju z znamenito Steklarsko šolo v Rogaški Slatini. Svoja dela je doslej razstavljal na preko 250 skupnih in samostojnih razstavah po vsem svetu, od Rio de Janeira preko Tokia pa vse do avstralskega Sydneya.

Ob otvoritvi seveda tudi ni šlo brez politike, saj je generalni konzul ob dobrem sodelovanju med Slovenijo in Koroško izpostavil tudi probleme, kot so velik slovenski trgovinski primankljaj z Avstrijo, potreba po odprtju Pavličevega sedla ter manjkajoči kulturni sporazum med obema državama. Z avstrijske strani sta razstavo pozdravila dr. Slatko in župan dr. Guggenberger. Umetnost Jožeta Horvata-Jakija in njegove mojstrovine na steklih iz Rogaške Slatine so bile zaradi protokolarnega scenarija kar nekoliko v senci. Z vokalnimi vložki se je v otvoritveni ceremonij vključil »Kvartet Rož«.

GALERIJA PRI JOKLNU

Novejše slike Petra Gstettnerja

Univerzitetni profesor Peter Gstettner se je začel ukvarjati s slikanjem na začetku osemdesetih let. Najbolj ga zanima akvarelna tehnika, večina motivov pa je iz kulturnozgodovinske zanimive Toskane in drugih sredozemskih držav, kjer umetnik vedno spet biva in se da inspirirati od šarma teh

pokrajnin in starih mest. Važna komponenta v njegovih slikah je svetlo-temni kontrast in opaziti je razvoj k bolj abstraktnemu slikanju. Slike so zrcalo njegovega čutnega sveta, stanja, ki se izraža v veselju do življenja, nastajanja, pretakanja, protislovja v človeški naravi in družbi. M. Š.

GLEDALIŠKI VIŠEK NA BRNCI

Energičen »Burkaški misterij«

Pravijo, da je bil na premieri še boljši. To se je dalo sklepati po vidni utrujenosti nekaterih igralcev, po nekoliko nihajoči koncentraciji in nekaterih težavah s tekstom. Ves teden vaditi, odigrati premiero, vmes še snemati za ORF in potem igrati še ponovitev res niso mačje solze.

Pa kljub temu je bila predstava na sobotni ponovitvi navdušujoča, skoraj polna dvorana v kulturnem domu na Brnci pa navdušena. Kar objel bi vsakega igralca posebej, še posebej pa režiserja Sergeja Verča, vendar se za opazovalca in pisca poročila to ne spodobi.

Najbolj pri vsej stvari, če predstavi banalno rečemo tako, me je navdušila dinamika. Toliko energije, kolikor je je nabite v tej predstavi, skorajda ne najdeš. In prav z njo so režiser in igralci uspeli. Kar predstavljate si, da bi tako kritična besedila, kot so to Daria Foa, na odru govorili z znano koroško bojzljivostjo. Hudič bi vzel vso predstavo, saj je njena dramaturška linija grajena na med seboj zelo rahlo povezanih pripovedih posameznih posebnosti in prav zato bi lahko delovala samo čitalniško. Na brnškem odru pa smo po izpovedani, izsmejani in izploskani pripovedi komaj čakali na novo. Vse po vrsti so bile imenitne! Pa ne v smislu antikristjanstva, kar bi mi lahko kdo očital, pač pa v doigranosti, režijski dovtipnosti, v energiji, s katero so igralci prehajali iz prizora v prizor, v rešitvah, v katerih nismo pogrešali glomaznega števila rek-

Pravi brnški burkeži pred scensko poslikavo Kristijana Sadnikarja

vizitov, scenskih preureditev, drage kostumografije in druge potrebne in nepotrebne gledališke navlake. Pantomima, dobro izdelana in največkrat tudi dosledno odigrana, je v največji meri nadomestila vse to. Ob vsem tem pa dinamika, gib, govor, luč in glasba!

Igrati Daria Foa predvsem s koroško mentaliteto zagotovo ni lahko. Temperament glumača ali burkeža izvira iz mediterana – lahko bi ga našli tudi v Boccacciovih novelah. Fo pa je glumaču dodal še pijanca, ki s svojim drezanjem dodatno povezuje posamezne segmente predstave. Ne glede na to, koliko pravih resnic je v njenem pripovedovanju, je predstava kljub temu, da se na humorni,

Dva v enem. Prvi hodi, drugi vidi.

vendar simbolni način ukvarja s Kristusovim trpljenjem, papežem Bonifacijem, anomalijami, ki izvirajo iz cerkvenih dogem itd., vendarle vsebinsko izpovedna. Vsebuje celo precej večnoaktualnih resnic, ki kličejo po preobrazbi in spremembi družbe. Prav te pa ob spretni interpretaciji zbujejo smeh in aplavz na odprti sceni. Najbrž prav zaradi globoke izpovednosti.

Dinamika in jeziku, gibanju in pantomimi je bila na dostojni ravni. Zelo posrečena rešitev ob solističnih in skupinskih pevskih vložkih v živo je bil posnetek preko zvočnikov, luč s strobo-tehniko je dopolnjevala že tako zanosno ritmiko gibanja. Scena je bila le od Kri-

stijana Sadnikarja poslikana zavesa, rekvizitov skoraj nič.

Poleg režiserja Sergeja Verča, ki je tekst tudi poslovenil in predstavo likovno domislil, in že omenjenega Kristijana Sadnikarja je pri jezikovnem oblikovanju uspešno sodelovala Minu Kjuder, Hanzi Kežar pa je za predstavo napisal in posnel izvirno glasbo. Odlično usklajen strokovni team!

In še igralci. Spet smo videli Zofijo Debevec, sicer v moški vlogi, kar pa ni motilo. Vlogo pouličnega burkeža je igrala tako živo in energično, da smo se lahko do popolnosti vživeli v tisti srednjeveški čas. Drugega pomembnega povezovalca – pijanca – je prepričljivo in z veliko humorosti interpretiral Lojzi Gallob. Vloga mu je bila prav pisana na kožo. Veliko odkritje je bil novinec na brnškem odru Marjan Gallob II. Prepričljivo in suvereno je odigral kar štiri vloge. Tudi preostali novinci, Boris Gallob, Pepi Mikl in Kristina Toth so odrski krst prestali zelo dostojno in uspešno. Štefan Hudl je bil najboljši v vlogi papeža Bonifacija, Terezija Gallob v vlogi krčmarice, Regina Wutti pa v srhljivi vlogi smrti.

Preostali sodelavci – Emanuel Hudl (ton), Vlado Posavec (luč) ter organizatorja Peter Krawanja in Marjan Gallob I. – so svoje delo opravili izvrstno.

Brnškemu Burkaškemu misteriju/Mistero buffo je želeli, da bi se sprehodil po čimveč koroških odrih!

Jože Rovšek

JANKO MESSNER BO 75

Majhne štorije

Slavljenec Janko Messner s poslanko Zelenih Terezijo Stoisić

Program: pozdrav (mag. Terezija Stoisić) – laudatio (dr. prof. Ulf Bierbaumer) – glasbeni vložek (klavir, Andrea Wuzella-Močilnik) – branje (Janko Messner) – glasbeni vložek – čestitke in priznanja (navzoči) – bife (za vse).

Takšen je bil program v sredo, 13. novembra, v dunajski »hiši literature«. Zelena izobraževalna delavnica manjšin (Grüne Bildungswerkstatt Minderheiten), 10. zvezna dežela zelenih in graško združenje pisateljev (Grazer Autorenvereinigung) so v čast Janku Messnerju pridelili praznovanje za njegov 75. rojstni dan, ki ga bo imel naslednji mesec.

Potek večera je bil diametralen s suhoparno zvonečim programom. Mnogo prijateljev in znancev Janka Messnerja ter precej študentov se je zbralo v sredo v sedmem dunajskem okraju, da bi na prijateljski in prijeten način popraznovali z Messnerjem.

Globoko prijateljstvo in občudovanje je dr. prof. Ulf

Bierbaumer izrekel Messnerju. V majhnih anekdotah in zgodbicah je orisal delo in osebo slavljenca. Ti prosto nanizani skupni doživljaji, tako Bierbaumer, najbolje opisujejo Janka messnerja, kajti angažiral s je povsod in deloval za slovensko

besedo in domovino. Svoje zgodbe povezuje Messner s političnimi dogodki in se tako nenehno bojuje proti sistemu, ki želi iztrebiti slovensko manjšino. Kritično in pogumno domovinsko pesništvo (Heimatlidung) je to, kar Messnerja

povezuje s Petrom Turrinijem. Bierbaumer je posebno poudaril Messnerjevo prevajalsko delo, kajti to kulturno-politično delo je zelo pomembno in dragoceno.

Messner se je priznal k »estetiki upora« in bral iz svojih del: liriko, prozo, aforizme in celo epitaf si je že napisal.

Zgoraj omenjeno programsko točko »čestitke in priznanja« so oblikovali navzoči. Precej dolga vrsta ljudi je nastala, ki so zaporedoma jemali mikrofon, stopali k Messnerju ali z njim sedli na rob odra, čestitali in pripovedovali kako štorijo o Messnerju. Večina gratulantov ga ceni in opisuje kot človeka, ki ni udoben, ne za Slovence, za večince na Koroškem pa že sploh ne, ceni ga kot človeka, ki nenehno spremlja in kritično opazuje dogajanja – tako rekoč duhovni perpetuum mobile.

Tisti, ki mu niso čestitali po mikrofonu, so to lahko storili v družabnem delu večera ob bifeju in okusnem gradiščanskem vinu. *katja*

Popravek

Na tem mestu smo se v številki SV 7. novembra t. l. prenačili z objavo »Simpozij o literaturi Janka Messnerja« in tako povzročili neke nejasnosti.

Vabilo na simpozij 5. in 6. decembra popoldne na celovški univerzi ter na »pašo za dušo in telo« velja vsem interesentom, brez kakršnihkoli finančnih obveznosti (subskripcije na avtorjeve najnovejše knjige).

Podrobni program za oba popoldneva bomo objavili v prihodnji številki lista.

Uredništvo SV

**AWOL PRIREJA
DISKUSIJO**

**»Haben Sie im Jahr
2000 noch einen Job?«**

**21. 11. 1996, ob 19.30
v dvorani BKS,
St. Veiterring 43, v Celovcu**

Diskutirajo: dr. Hans-Peter Martin, dr. Hans-Peter Haselsteiner in Angelika Hödl, moderacija Martina Steiner

RAZSTAVA O KOČEVARJIH

Pogled na izgubljeno domovino

Kam brezvestno manipulirane vlad in držav z manjšinami oz. njihovega obravnavanja kot drobiž političnih, oblastniških ter geopolitično-ideoloških interesov pripelje, zelo nazorno dokazujejo bivši kočevski Nemci oz. usoda te nekdanje nemške narodne skupnosti na Slovenskem. Njeni izgubljeni kulturni dediščini je namenjena razstava v Tinjah.

V 14. in 15. stoletju so ortenburški grofje na Kočevsko naselili nemško govoreče prebivalstvo iz zgornje Koroške in Tirolske, ki je vse do svoje izselitve, torej do decembra 1941 in januarja 1942, živelo strnjeno na tem koščku zemlje. Z razsulom avstro-ogrske monarhije so Kočevarji postali manjšina v Jugoslaviji in z napadom nacistične Nemčije na Jugoslavijo leta 1941 se je približal brutalni konec njihovega šeststoletnega bivanja in delovanja na Slovenskem: niso jih pregnali njihovi slovenski sosede ali partizani, kakor bi to nekateri krogi, tudi v Sloveniji, radi dopovedali, zgodovinska dejstva so drugačna. Iz Kočevske jih je pregnal nacistični režim v dogovoru z italijanskim faš-

Predstavnik Kočevarjev v narodnih nošah

stičnim. Manjšina je sledila paroli »Heim ins Reich«. Njen pregon je bil namreč sad pogodbe med Hitlerjem in Mussolinijem, v kateri sta se domenila, da bojo vse nemške manjšine na italijanskem oblastvenem ozemlju preseljene »domov v rajh«. In Kočevska je aprila l. 1941 pripadla Italiji. Poleg Kočevarjev so bili tako

kot nemška skupina z bogato in lastno kulturno dediščino obsojeni še Nemci v Kanalski dolini in Južni Tirolci. Slednji so se temu masovno uprli, pri Kočevarjih pa jih je le nekaj sto od nad deset tisoč nasprotovalo odselitvi. Decembra l. 1941 so Kočevarji začeli dokončno zapuščati svoje domove. Nad 150 vlakovnih kompozicij je bilo

potrebni, da je bil na ukaz iz Berlina preseljen starodavni nemški živelj iz Kočevske, njihovo posest pa je prevzela posebna italijanska fašistična imobilna družba »Emona«.

Kočevarjem so obljubili, da bojo strnjeno naseljeni v rajhu. A že tu jih je režim nalagal, kajti o rajhu ni bilo nobenega govora, pač pa so jih naselili po vaseh ob Dravi in Savi na slovenskem ali spodnjem Štajerskem, odkoder so poprej v Srbijo izselili slovensko prebivalstvo (skupina policije, ki je ta pregon izvedla, je aprila 1942 izselila tudi slovenske koroške družine – op. ured.). In spodnja Štajerska nikoli ni bila priključena rajhu, temveč je imela status zasedenega ozemlja. Na opuščene domove Kočevarjev naj bi bili naseljeni Siciljanci in ljudje iz južne Italije. Naj bi, kajti to se nikoli ni zgodilo. Kočevske gozdove si je slovenska partizanska vojska izbrala za svojo bazo, domovi Kočevarjev so začeli propadati in dve ofenzivi proti partizanom, najprej italijanska in pozneje nemška, sta vasi,

poslopja in cerkve večinoma docela uničili, nekaj objektov, predvsem sakralnih, pa je res bilo po vojni načrtno porušeni. Danes le še redki zidovi, poti v gozdu, sadno drevje ali pragovi, spominjajo na izgubljeno kulturno dediščino kočevskih Nemcev, ki ji je Urad za kulturno dediščino pri slovenskem ministrstvu za kulturo namenil posebno in izredno zanimivo razstavo. Znanstveno ogrodje je pripravil mladi slovenski zgodovinar Mitja Ferenc v sodelovanju s strokovno sodelavko Jernejo Batičevič, ljubljanska izpostava Avstrijskega inštituta za vzhodno in jugovzhodno Evropo pa je pripomogla, da je razstava sedaj na ogled v tinjskem domu. Odprtja prejšnji četrtek se je udeležilo kar lepo število na Koroškem živčih Kočevarjev, pa tudi iz Slovenije so prišli potomci tistih, ki leta 1941 niso hoteli v rajh. Ogled razstave toplo priporočamo. Kakor je dejal vodja ljubljanske izpostve dr. Miroslav Polzer, naj bo usoda Kočevarjev zadostna šola, da nikoli ne bo treba prirediti razstave o izgubljeni kulturni dediščini koroških Slovencev.

Franc Wakounig

V ŽITARI VASI

Interkulturalno učenje v KUMSTU

Teden dni po svečani otvoritvi so v Kulturnem domu KUMST (Kulturni most/Kulturbrücke) pozdravili skupino ameriških študentov.

Tu so bili v okviru izmenjevalnega programa svojih domačih univerz (Arkansas, Kalifornija, New Hampshire, New Jersey, New York, Washington), leto dni pa bodo preživeli v Gradcu. Štirinajstčlanska skupina je prišla na južno Koroško v velikovški okraj, da bi spoznala tudi ta del Avstrije. Združene države Amerike so domovina najrazličnejših narodov, zato so študentje pokazali izredno zanimanje za sožit-

je med narodoma na Koroškem.

Gostje iz Amerike so diskurirali z dijaki in dijakinjami velikovške trgovske akademije o procesih asimilacije pri manjšinah. »Moji stari starši so prišli v ZDA iz Ukrajine, moj ded se ni nikoli naučil angleško ... zato se nisem mogel z njim pogovarjati, ker so moji starši govorili z menoj le angleško ... samo enkrat, bila sem še majhna, šest, sedem let stara, se spominjam, da mi je ded pripovedoval, s težavo po angleško, o vojni ...« je pripovedovala dvajsetletna Chris. Čuti se Američanko. Toda ko v ZDA začutijo zavedanje o lastnih koreninah, so ljudje ponosni na

svoj izvor, na etnične korenine, npr. da so po izvoru Italo-Američani, Madžaro-Američani in mnogo je poskusov oživljanja etničnih tradicij.

Mladinci s Koroškega so pripovedovali o podobnih izkušnjah. Njihovi stari starši da še govorijo med seboj slovensko, ob nedeljah je še mogoče, da gredo k dvojezični maši, njim samim pa je slovenščina povečini že tuja.

Zvečer so v KUMSTU mladi začutili, da preko etničnih in jezikovnih meja obstajajo možnosti, da skupaj kaj storijo, da se sporazumejo.

Renate Matiassek

VELINJA VAS - BILČOVŠKA JESEN

Veliko zanimanje za kvaliteten program

V nabito polni dvorani kulturne gostilne Seher (Knaberle) v Velinji vasi, je pretekli petek Krista

Krušič odprla 2. Bilčovško jesen. Petkova prireditev je bila v znamenju jazz, nastopila pa je sku-

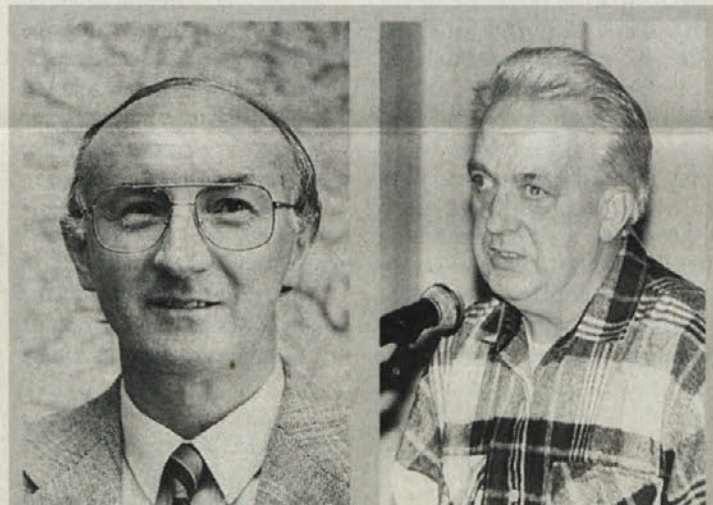
pina »A band from home« s svetovno znanim saksofonistom Wolfgangom Puschnigom, pevko Ali Gaggl, bobnarjem Emilom Krištofom in drugimi. Izvajali pa so lastne in komade mednarodnih jazz skladateljev. Obiskovalci/obiskovalke, med njimi je bilo veliko domačinov iz bližnje okolice in iz Celovca, so z velikim navdušenjem sprejeli ta koncert in vse kaže, da zanimanje za jazz prireditve na deželi raste.

V soboto je v okviru Bilčovške jeseni predaval dipl. inž. Hartwig Wetschko o zgodovini arhitekture na Koroškem, dan navrh pa je sledil literarni zajtrk z Janijem Oswaldom, ki je bral iz svoje najnovejše zbirke »Achillesverse«.

M. Š.

Skupina »Glasbeniki. A band from home.«

Dva znana koroška Slovence, pesnik Andrej Kokot in pa kulturni delavec Hanz Weiss praznujeta te dni svojo 60-letnico. Oba sta tesno povezana s Slovensko prosvetno zvezo; prvi je bil dolga leta njen tajnik, drugi pa njen predsednik, podpredsednik in tudi blagajnik (seveda ne obenem). Iskreno čestitamo!

Vse gladko je teklo na sobotnem maturantskem plesu dijakinj in dijakov Zvezne dvojezične trgovske akademije. Maturanti so najprej v razkošnih baročnih oblekah zaplesali polonezo, za polnoč pa so pripravili še nekoliko manj konvencionalni vložek. Srečni so bili starši, zadovoljni učitelji, vsi skupaj pa so se s številnimi častnimi gosti in obiskovalci sploh veselo vrteli po gladkem parketu. Naj jim tako gladko gre tudi na spomladanski maturi!

KOMENTAR

Vsak, ki se ukvarja s fašizmom in nacionalizmom, ki se bori proti diskriminaciji manjšin (ne samo etničnih in avtohtonih), torej vsak, ki je kakorkoli soočen z manjšinsko politiko, pride pri svojem delu nedvomno vedno spet do vprašanja, kaj fašizem ali nacionalizem sploh je. Kje se začne diskriminacija drugega, drugačnega in do kod sega legitimna želja vsakogar po ohranitvi lastne identitete. Je razmerjevanje vaškega življenja po jezikovnih ali narodnostnih kriterijih (vseeno s katere strani prihaja) le del etničnega samoohranitvenega nagona, ali pa je v tem že

Piše Jozi Wutte

delovali, t. j. kolaborirali, pri klanju drugih manjšin, da radikalna politika Terezije Stoisic ter njenih sodelavcev le zaostreje avstrijsko politiko, rezultat te zaostritve pa da so atentati s pisemskim bombami ipd.

Najhuje pa je, da Joza očitno ni edini s takšnimi prepričanjem. Od prenekaterih sem slišal mnenje, da te izjave niso noben razlog za izključevanje Joze iz Kluba, da gre tu za pravico do svobodnega izražanja, da Joza le provocira in vsega tega ne misli resno itd. Glavno je, da ne skrunimo imena Kluba in celotne narodne skupnosti. Mogoče me bo

Fašizem naš vsakdanji

korenina nacionalistične sile, katere konsekvantno nadaljevanje je etnično čiščenje oz. bolje rečeno genocid? Je prisilna homogenizacija neke narodnostne ali jezikovne skupine iz kakršnegakoli razloga ter izključevanje vseh, ki niso stoodstotno »naši«, potrebno za obrambo narodnostnih pravic, ali pa s tem diskriminiramo pravico posameznikov do njihove povsem osebne drugačnosti? Je slovensko govoreča lezbična anarhistka in ateistka, ki ni aktivna pri nobenem slovenskem društvu, manj vredna kot narodno zaveden katoliški kmet z desetglavo bogaboječo družino?

Ravno v manjšinskih organizacijah (in tu najbolj v organizacijah narodnosti) je nevarnost zelo velika, da si pri raznih fašističnih in desnoekstremnih izjavah v lastnih vrstah zatismo ušesa in se delamo, kot da ni bilo nič. Nekdo, ki se leta dolgo zavzema za pravice, recimo koroških Slovencev, pa vendar ne more biti desni ekstremist. Takšne in podobne očitke raznih članov dunajskega štu-

dentskega kluba, ki so me v zadnjih dneh klicali, sem moral poslušati, ker sem nedavno preko tega časopisa svetoval Klubu, da se distancira od desnoekstremnih izjav Joze Piceja. Nekateri so celo menili, da gre za osebno maščevanje in da sem si vse skupaj le izmislil (še vedno nisem odkril nikakega vzroka, da bi bil to storil).

Dejstvo je, da je Joza Picej, sicer dolgoletni zvesti sodelavec kluba, na neki klubski prireditvi (s pristojnostjo enega izmed soavtorjev priručnika o avstrijskem desnem ekstremizmu je bil krog vse prej kot zaseben) dejal, da se zavzema za ukinitve zakona, ki prepoveduje oživiljanje nacionalsocializma, ker da so neonacisti le družbeni zgubaši, žrtve izključevanja mdr. s strani »politmafije« (kamor da sodi tudi Terezija Stoisic). Vendar so bile te izjave le zadnja točka dolge vrste podobnih trditvev. Že večkrat je razburil duhove z izjavami, da bi bilo za koroške Slovence po anšlusu bolje, če bi se z nacionalsocialisti aranžirali (se pravi z njimi so-

kdo imel za radikalneža, vendar mi je pri takih izjavah čisto vseeno, iz čigavih ust pridejo. In ko sem slišal Jozo Piceja, se mi je zgnusilo enako kot vedno, kadar sem podobne teorije prebral v poročilih s procesov proti Küsslu in njemu podobnim. Zato sem še vedno prepričan, da je jasno distanciranje klubskega odbora od svojega (doslejšnjega?) člana edino, kar se v tem primeru lahko pričakuje.

To pa navsezadnje nikakor ni le problem dunajskega kluba. Podobni pripetljaji se dogajajo tudi v mnogih drugih »naših« organizacijah. Spominimo se le Adrijana Kerta, ki je nekako pred letom dni v »nt« zapisal, da je asimilacija možna le z genetično spremembo (citirano po spomenu). Mislim, da je zadnji čas, da se senzibiliziramo do nacionalizma in fašizma med nami samimi. Kajti boj proti nemškemu (ali kakršnemukoli) nacionalizmu je lahko usepšen samo, če se z isto doslednostjo borimo proti našemu lastnemu.

Jozi Wutte

Izjava KSŠŠ na Dunaju

V zadnjih dneh se je v Klubu študentk in študentov na Dunaju razvnela diskusija o anti-fašističnem delovanju Kluba in desnem ekstremizmu. Povod za to je bilo predavanje dr. Dušana Nendla v klubskih prostorih 8. tega meseca in diskusija, ki se je po tem razvila med nekaterimi člani.

V tej diskusiji je eden izmed članov izjavil, da stoji politmafija za vsemi avstrijskimi strankami in da je z enim članom zastopana tudi v Klubu. Diskusija se je potem preusmerila na zakon, ki prepoveduje oživiljanje nacionalsocializma. O tem je trdil, da nam ne prinaša nič dobrega, da le radikalizira družbo in ustvarja mučenike. Treba da ga je odpraviti brez vsakega nadomestila. V tem zakonu vidi med drugim vzrok za

naraščanje desnoekstremnih pojavov in konec koncev vzrok, da so se pojavile pisemske bombe. Izrazil je potrebo po pogovoru prav z neonacisti in neofašisti, ki bi jih vrhu tega vabil v slovenski klub in je zahteval svobodo izražanja mnenja za fašiste in naciste. On kot pravnik bi na sodišču zastopal tudi Gottfrieda Küssla in desne ekstremiste podobnega kova.

Na tem mestu bi radi pojasnili nekaj stvari, ki nam jih je v Slovenskem vestniku števil. 46, 14. novembra očital naš nekdanji preglednik Jozi Wutte, na primer, da hočemo harmonizirati in da desničarske izjave v Klubu nimajo posledic. Zavračamo podtikavanje, da brez ugovora in tako rekoč na tistem akceptiramo taka stališča. Ka-

kršnekoli posledice lahko sklepe le odbor, ne pa posamezniki.

Na zadnji seji je odbor stvari prediskutiral s članom, ki je potrdil nesprejemljive izpovedi in na podlagi diskusije prišel do sklepa, da takih izjav v našem klubu ne akceptiramo, ker po našem pojmovanju prekoračujejo meje svobodnega izražanja mnenja. Z ozirom na našo anti-fašistično dejavnost v okviru platforme proti desnemu ekstremizmu na univerzah in na razne akcije ob desetem oktobru take izjave niso združljive z mnenjem odbora in razen tega nasprotujejo klubskemu statutom. Zaradi tega bo odbor Kluba slovenskih študentk in študentov predlagal občnemu zboru, ki bo 13. decembra letos, izključitev tega člana.

Odbor KSŠŠ

ZA PLANINCE

Za planinsko knjižnico

V oktobrskem Planinskem vestniku, glasilu Planinske zveze Slovenije, so med drugimi zanimivimi prispevki predstavili tudi dve planinski knjigi z naslovoma Gornikov svetovalc in Posušeni rožmarin. Prvo je izdala Gorska reševalna služba Slovenije, drugo (napisal jo je dr. Miha Potočnik) pa Planinska založba Slovenije.

Brošuro Gornikov svetovalc so v Planinskem vestniku predstavili kot »Darilo Gorske reševalne službe Slovenije slovenskim planincem«. V njej so opisani zelo pomembni napotki za planince, ki se podajajo v gore. V izvorniku je publikacija izšla pri avstrijski GRS, katere avtorji so Willi Jungmeier, Günter Amesberger, Walter Siebert, Berti Kampusch in Alfred Leitgeb. Prevedel jo je Pavel Šegula, dopolnil pa Bine Vengust, oba izvrstna poznavalca gorskega sveta.

Priročnikov, ki planince seznanjajo z nevarnostmi v gorah, je v Sloveniji kar precej. Najstarejši med njimi je vsekakor knjiga »Na planine«, izšla leta 1921, ki jo je napisal Pavel Kurnaver, leta 1978 pa obširna knjiga Pavleta Šegule »Nevarnosti v gorah«.

Namen brošure »Gornikov svetovalc« je na dobrohoten način brez prepovedovanja poučiti obiskovalce gora o varni hoji po poteh in o varnem

smučanju. Brošura, ki je izšla v 20.000 izvodih, je dejansko brezplačno na voljo pri Planinski zvezi Slovenije, posameznih planinskih društvih (tudi pri zamejskih planinskih društvih) in na vseh postajah GRS.

Knjiga »Posušeni rožmarin« pa predstavlja žlahtni izbor že objavljenih planinskih spisov pred nedavnim umrlega dr. Mihe Potočnika, staroste slovenskih planincev. Bil je najmlajši član znamenite Zlate naveze z Jožom Čopom in Stankom Tominškom in tako kot je ob izidu knjige zapisal dr. Matjaž Kmecl, poosebljena zgodovina klasičnih desetletij slovenskega alpinizma. V tej knjigi so zanimiva razmišljanja avtorja, povzeta iz knjige Zlata naveza, kjer je njegove spomine zapisal Marjan Krišelj; sledijo nekatere prigode iz prvenstvenih plezarij iz časa med obema svetovnjima vojnima, popisane v prvi izdani knjigi Srečanja z gorami; najzabavnejše pa so nekatere zgodbe in nezgode iz knjige Triglav – gora in simbol.

Knjiga v formatu 19 x 24 cm vsebuje 320 strani s 97 črno-belimi fotografijami.

Obe publikaciji naj bi dobili pomembno mesto na naših knjižnih policah, še posebej pa velja to za planince. Nabavite si jih lahko v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu.

Bližnje gore v Karavankah

Med koroškimi Slovenci je kar precej planincev, ki radi hodijo po gorah tudi v neposredni bližini doma. Gorski svet okoli Tržiča je prav gotovo znan, vendar ga večina obiskuje v glavni planinski sezoni, torej le poleti. Tržiško planinsko društvo in pa društvo Križe pa oskrbujeta planinske kočice tudi jeseni oz. pozimi. Od 15. septembra tja do 15. junija so ob koncu tedna ter ob praznikih, ki jih praznujejo v Sloveniji, odprte vse planinske postojanke.

Tako je odprta tudi Koča na Kriški gori, kamor se povzpnete v eni uri iz vasice Gozd nad Križami, lahko pa tudi iz Križev ali pa iz Tržiča. Začeto turo lahko nadaljujete čez Tolsti vrh do Doma pod Storžičem, kjer se običajno prične vzpon na 2132 m visoki Storžič. Do tega doma, od koder so lepi izleti na okoliške hribe, se lahko pripeljete iz Tržiča skozi vas Lom. Okolica Doma je prijetna za sprehode v naravi, pozimi pa za turno smu-

ko in sankanje.

Na južni strani Košute pa pričakuje planince Dom na Kofcah, kamor vodijo številne lokalne in gozdne ceste iz Tržiča, Podljudelja in Jelendola, same Kofce pa so izhodišče za ture v Košuti, za sprehode po planinah, v zimskih pogojih pa so to odlični tereni za turno smuko. Na Kofce je mogoče priti tudi iz Zgornjega Kota in čez Hanževo sedlo, kjer je od letos tudi mednarodni planinski prehod.

Zelenice z njenim planinsko-smučarskim domom ni potrebno posebej predstavljati, omeniti pa velja vendarle, da je to odlično izhodišče na okoliške vrhove kot so Begunjski vrh, Vrtača in Stol. Čisto nazadnje pa še nekaj besed o Koči na Dobrči, kamor vodijo gozdne ceste in vlake ter številne planinske pešpoti, značilna pa je po tem, da je od kočice in od bližnjega vrha enkrat razgled po Gorenjski.

Ivo Bergant

Kälte-Klima-Monteur für Reisemontagen & Computer-Arbeitsplatz

von zu Hause aus bietet internationales Unternehmen mit Produktionsstätte in Slowenien.

Bewerbungen an:

Franz Wetzler, Postfach 56, 9500 Villach

PRIREDITVE

ČETRTEK, 21. 11.

- CELOVEC, pred Mohorjevo ljudsko šolo
8.00 (do 12. ure) Bovšji trg – Akcija »Otroci pomagajo otrokom v stiski«
- CELOVEC, v Tischlerjevi dvorani Mohorjeve
19.00 Podelitev Einspielerjeve nagrade škofu dr. E. Kapellariju
- CELOVEC, dvorana BKS, St. Veiterring 43 – AWOL
19.30 Diskusijski večer »Boste v letu 2000 še imeli delo?«

PETEK, 22. 11.

- ŠENTJAKOB, v Višji šoli za gosp. poklice v Šentpetru
8.30 Začetek dneva odprtih vrat, vodstvo po šoli in prigri-
zek (še ob 9.30 in 10.30)
- TINJE, v Domu
15.00 Začetek seminarja »Gradbeni kamni osebnosti«, predava Thomas Feichtinger (do nedelje ob 17. uri)
- TINJE, v Domu
19.00 Predstavitve knjige univ. prof. dr. Andreja Moritscha »Austria slovenica«
- ŠENTJANŽ, v k & k centru
19.00 Odprtje razstave Draga Druškoviča »Grafike«
20.00 Koncert »Trio in flagranti« z improvizacijami
- DUNAJ, v klubu koroških študentk in študentov
20.00 »Rupert Marovt«, monodrama z Andrejem Rozmanom-Rozo

SOBOTA, 23. 11.

- ŠENTPRIMOŽ, v kulturnem domu – SPD »Danica«
15.00 »Proces«; nastopa gled. skupina SPD »Bilka« iz Bilčovsa
- GLOBASNICA, pri Šoštarju
19.00 Maša
20.00 Slovesnost ob 95-letnici ustanovitve Gasilskega društva Globasnica, sod. Gemischer Chor Globasnitz, MePZ Peca, MoPZ Franc Leder Lesičjak, folklorna skupina SKD Globasnica; po koncertu ples
- DOBRLA VAS, v Kulturnem domu – SPD »Srce«
19.00 Slavnostna prireditve ob 90-letnici SPD »Srce« in 20-letnici pevskega zbora; sod. kvartet »Sraka«, Singgemeinschaft Eberndorf, Eberndorfer Fünfgesang, Werkskapelle Leitgeb, MG V Eberndorf, kvartet »A capella«, tercet Sturm, MePZ »Srce«, cerkveni zbor Dobrla vas, otroški zbor »Srce«
- ŠTEBEN – MALOŠČE, v farnem centru – SPD »Jepa – Baško jezero«
19.00 Predstavitve video-filma »Pastirci« po istoimenski pripovedi Franceta Bevka

NEDELJA, 24. 11.

- KOTMARA VAS, v stari ljudski šoli – SPD »Gorjanci«
19.00 Redni občni zbor SPD »Gorjanci«
- ŽELEZNA KAPLA, v farni dvorani – KKZ in SPD »Zarja«
19.30 Tankred Dorst: »Evgen«; gostuje lutkovna skupina »Mi smo mi« iz Celovca

TOREK, 26. 11.

- CELOVEC, v Evropski hiši, Reitschulgasse 4 – J. F. Perkonig-Gesellschaft
19.30 Večer lirike ob 60. rojstnem dnevu Andreja Kokota in Petra Kerscheja; bere Hubert Repnik, glasba Rudi Melcher (kitara)

ČETRTEK, 28. 11.

- VETRINJ, pri Marhofu – Viktringer Kulturherbst
20.00 Literarno branje: Egid Gstettner: »Der Heuler des Jahres«

PETEK, 29. 11.

- CELOVEC, na Dvojezični trgovski akademiji – Združenje staršev
16.00 Redni občni zbor Združenja staršev; od 17. do 19. ure »Dan staršev«
- DUNAJ, v klubu koroških študentk in študentov, Mondscheingasse 11
20.00 Kurdski večer; uvod v zgodovino Kurdov; predava Özlem Akar, nato kurdska glasba in bife

SOBOTA, 30. 11.

- VELIKOVEC, v Gospodinjki šoli – PD »Lipa«
9.30 Dan krajevne zgodovine
- RADIŠE, v kulturnem domu – SPD »Radiše«
20.00 Janez Menart: »Balade«; premiera. Nastopa mladinska skupina SPD »Radiše«; režija Marjan Bevk.
- NEDELJA, 1. 12.
- DOBRLA VAS, Rutar-Lido – Društvo upokojencev Podjuna
11.00 Adventno srečanje; nast. MoPZ »Trta«
- ŠMIHEL, v farni dvorani – KPD »Šmihel«
11.00 Franček Rudolf: »Kužek laja mijau mijau«; nast. otroška skupina SPD »Dobrač« z Brnce

BOROVlje, pri Cingelcu na Trati – SPD »Borovlje«
16.00 Miklavževanje za otroke z lutkovno igro »Leteči žabon«; gostujejo lutkarji iz Šmihela

TOREK, 3. 12.

ŠENTPRIMOŽ, v kulturnem domu – SPD »Danica«
19.00 Predavanje ginekologinje dr. Silvije Velik »Drži, da ženske zase manj skrbijo?«

SOBOTA, 7. 12.

LJUBLJANA
Gledališki praznik – zaradi obnavljanja celovskega gledališča bo letošnji gledališki praznik v Ljubljani. Oglede baleta »Ana Karenina«. Prijave na KKZ, tel. 0463 / 51 62 43.

NEDELJA, 8. 12.

ŠENTPRIMOŽ, v kulturnem domu – SPD »Danica«
10.30 »Proces«, nastopa gledališka skupina SPD »Bilka« iz Bilčovsa

ČETRTEK, 12. 12.

VETRINJ, pri Marhofu – Viktringer Kulturherbst
20.00 Merk-würdige Lieder z Barbaro Stromberger in Norbertom Eipeltauerjem

KOTMARA VAS – SPD »GORJANCI«

Plesni tečaj standardnih plesov, začetek po dogovoru (najkasneje 5. decembra). Stroški na osebo 700. šil. Vodi Gregej Krištof.

ZSŽ IN SPZ

vabita na dvodnevni seminar
v k & k center v Šentjanžu v Rožu

PETEK, 6. 12.

ob 14. uri: »Ženske – manjšina – umetnost – identiteta / Frauen – Minderheit – Kunst – Identität«
ob 19.30: Gledališče: »Der ewige Kreis«, soloprogram F. Blauensteiner. Gostovanje kulturnega društva »Werkraum« iz Gradca.

SOBOTA, 7. 12.

ob 9. uri: »Ženske – manjšina – umetnost – identiteta / Frauen – Minderheit – Kunst – Identität«

PODPORA ZA KULTURNI DOM V PLIBERKU

Društvo Kulturni dom prosi prebivalce občine Pliberk in vse kulturnike in prijatelje po Koroškem za podporo. Vaše prispevke nakažite na Posojilnico-Bank Pliberk, BLZ 39117 konto št. 1007 039 993, s pripisom Kulturni dom. Hvala!

ČESTITAMO!

V ponedeljek, 11. 11., je Irina Urbajs z Žoprač praznovala svoj 11. rojstni dan. Vsi ji želimo, da bi se ji dnevi, meseci in leta v življenju še večkrat tako lepo ujeli.

Mag. Jozi Picej, tajnik Slovenske gospodarske zveze iz Šentprimoža, poudarja, da ni identičen z Jozom Picejem, članom kluba slovenskih študentk in študentov na Dunaju.

KMEČKA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST (KIS)

vabi na razstavo »STARE SADNE SORTE IZ ROŽA« od sobote, 23. 11. do nedelje, 24. 11. 1996 v gostilni Auer, Podgorje/Maria Elend

Predavanje: »Od ekstenzivnega sadjarstva do regionalnih specialitet – primeri trženja iz Mostviertla«; predava: ing. Leopold Hehenberger, v soboto, 23. novembra ob 9. uri.

OTVORITEV RAZSTAVE v soboto, 23. nov. ob 14. uri Spremljanje: sobota, 23. nov. od 15. ure naprej nedelja, 24. nov. od 11. ure naprej

ZOBOZDRAVNIK

dr. Bojan Levičnik
v Radovljici pri Bledu, Kopalniška 4, tel. 00386/64/71 53 78 ali 71 53 03 ima odprto ordinacijo ob ponedeljkih, torkih in sredo.
Zobozdravnik z 20-letno prakso v Nemčiji; nudi tudi izvrstne proteze in zdravljenje parodontoze.

GOSTIŠČE J. OGRIS

(pri Miklavžu) v Bilčovsu vabi na

tedne specialitet

od 22. nov. do 1. decembra na »TEDEN DIVJAČINE«

Naše specialitete bodo za Vas pravi užitek!

Radio Koroška

SLOVENSKE ODDAJE

- Četrtek, 21. 11.
18.10 Rož – Podjuna – Zilja.
- Petek, 22. 11.
18.10 Kulturna obzorja.
- Sobota, 23. 11.
18.10 Od pesmi do pesmi – od srca do srca.
- Nedelja, 24. 11.
6.08 Dobro jutro, Koroška – Guten Morgen, Kärnten! / Duhovna misel (J. Andolšek).
- 18.00 6 x 6 – Domače uspešnice.
- Ponedeljek, 25. 11.
18.10 Kratek stik: Seminar Zvez slov. žena v Umagu.
- Torek, 26. 11.
18.10 Otroška oddaja.
- Sreda, 27. 11.
18.10 Domača glasbena mavrica.
- Večerna 21.04–22.00 Srednjeevropski magazin.

Dober dan, Koroška

NEDELJA, 24. 11.

13.30 ORF 2

PONOVI TVI, 25. 11.

Ponedeljek, 02.10 ORF 2
Ponedeljek, 16.20 TV SLO 1

- Center za razvoj šolstva (ZSE) v prizadevanjih za popestritev pouka namenja pozornost tudi didaktičnim pripomočkom in učilom za slovenski, oziroma dvojezični pouk.
- Volitve v kmetijsko zbornico: sestav ostaja skoraj nespremenjen
- Andrej Einspieler: sodelovanje z narodom sosedom mu je bila srčna zadeva, zato je nagrada, s katero počastijo prijatelje koroških Slovencev, poimenovana po njem.
- »Hiša literature« na Dunaju: Zelena izobraževalna delavnica počastila J. Messnerja.
- Družba sv. Mohorja: celovška, celjska in goriška Mohorjeva 145 let v slovenskem kulturnem programu.
- 90 let kulturnega utripa v osrčju Podjune: SPD »Srce« praznuje
- »Glej vrh Obirja ...«: osrednji koncert SPZ v spomin V. Polanšku in R. Gobcu.

SLOVENSKI VESTNIK

Uredništvo

Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/51 43 00-30, 33, 34 in 40
faks 0 46 3/51 43 00 71.

Usmerjenost lista

seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

Uredniki

Glavna urednica Sonja Wakounig;
uredniki Jože Rovšek, Franc Wakounig,
Mirko Štukelj

Izdajatelj in založnik:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Tarviser Str. 16
9020 Celovec/Klagenfurt
tel. 0 46 3/51 43 00, faks 0 46 3/51 43 00 71

Tisk

Založniška in tiskarska družba z o. j.
Drava, Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/50 5 66, faks 0 46 3/51 43 00 71

55 KRIŽANKA Sonja Wakounig									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11				12	13		14		
15			16			17		18	
19			20			21			
	22								
23	24					25		26	27
	28					29			
	30				31				
32		33			34		35		
36	37		38			39			40
41		42		43				44	
45			46		47			48	
49					50				

VODORAVNO: 1. glasen, moteč ropot 6. plin v propanskih jeklenkah 11. skandinavski drobiždrobiž 12. znamka francoskega avtomobila, tudi franc. »prijatelj« 14. koroška junakinja (Miklova ...) 15. kradljivec 16. grška boginja modrosti 18. pravilna razvrščenost, urejenost 19. enaki črki 20. odločilni trenutek v življenju 22. neodkritič, hudobnež, kdor deluje za hrbtom 23. gora blizu Triglava 25. muza ljubezenskega pesništva 28. team, delovna skupina 29. špansko »gospod« 30. kabine na ladji 31. vrsta tiskarskih črk (iz istih črk kot AKVITAN) 33. skupek nalovljenega 35. vzvišena podoba o

čem 36. središče vrtenja 38. rusko žensko ime 40. kvar-tiški vzklik 41. vrsta iglavca 43. že umrli slovenski pesnik in dramatik (Pavel) 44. ameriški brinjevec 45. Ober, Oger 47. vrsta konjskega teka 48. svojilni zaimek 49. eskimski čoln 50. zgodovinsko mesto v Dalmaciji

NAVPIČNO: 1. izdelovalec kotlov 2. nogometno moštvo iz Madrida 3. ime ameriškega humorista Buchwalda 4. avtomobilna oznaka Benetk 5. cestna svetilka 6. vrsta belega vina na Primorskem 7. čarobna dežela v filmu »Čarovnik iz ...« v glavni vlogi je igrala mlada Judy Garland 8. prebivalke glavnega

mesta Francije 9. ime filmskega igralca Guinnessa 10. upanje, tudi žensko ime 13. nekdanja avstralska operna pevka, po kateri je poimenovana sladica z breskvami 16. otočje 17. delni odpust kazni, navadno ob posebnih praznikih 20. vrsta opi-ce 21. vodna nimfa 22. stanje, ko se dva poročita, tudi državni predpis 24. odmev, eho 26. kolege, kompanjoni 27. usten, skozi usta 31. gora pri Beogradu 32. rastlina, iz katere delajo cigarete 34. del kopnega v morju 37. nočna ptica 39. del knjige ali drevesa 42. paradiz, kraj v nebesih 44. filmska smešnica 46. egiptovsko božanstvo 48. japonska igra na deski

Rešitev SV št. 54

VODORAVNO: 1. KOVINA 6. KOBALT 11. ATOL 12. VSA 14. OLJE 15. POL 16. OBILO 18. TUR 19. IN 20. TVARINA 22. BI 23. KRI 24. EFEKT 26. AURORA 29. ISTINA 31. DOBAVA 33. PO 34. JETI 35. EVRAZIJA 39. ALF 41. TEŽAK 42. SN 44. ORF 46. ZEL 47. OL 48. TEK 50. KALIN 52. SKA 53. OBOK 55. LAN 56. ČOLN 57. GORNIK 58. AVALIT

NAVPIČNO: 1. KAPICA 2. OTON 3. VOL 4. IL 5. AVBA 6. KALIFI 7. BO 8. ALT 9. LJUB 10. TERINA 13. SIRE 16. OVI-RA 17. ONESNAŽEN 20. TRO-BILO 21. AKT 23. KROTA 25. TIPIK 27. UDE 28. AVE 30. NOJ 32. AVT 34. JASTOG 36. REZI-NA 37. ZAL 38. ATLANT 40. FRK 43. NEBO 45. FALK 47. OKLI 49. KOR 51. LA 52. SOL 54. KN 56. ČA

OBČNI ZBOR

Združenje
absolventov/absolventk
na ZG/ZRG za Slovence
v Celovcu
vabi vse svoje člane
na redni občni zbor,
ki bo 4. decembra 1996,
ob 19. uri v prostorih
Slovenske gimnazije.

KULTURA IN KOMUNIKACIJA — K & K CENTER

vabi na odprtje razstave

Draga Druškoviča

v Šentjanžu v Rožu v petek, 22. nov., ob 19. uri
Odprtju sledi koncert „Trio in flagranti“ s povsem novo, so-
dobno in živahno glasbo: Christoph Lindenbauer (kontra-
bas), Fritz Moßhammer (alpski rog) in Geri Sauberer (bobni).
Drago Druškovič je doma v Lešah pri Šentjakobu,
živi in dela v Salzburgu in na Koroškem.
Prisrčno vabljeni!

IZ ŽENSKEGA VIDIKA

Vsakodnevni ženski stres

Piše dr. Štefka Vavti

Prepričana sem, da tudi ve poznate občutek stresa, ki nas zagrabi že navsezgodaj zjutraj, čim nas iz postelje vrže budilka. Seveda nas ne popade vsak dan, vendar pa so nekateri dnevi kot nalašč ustvarjeni za to. Zdi se nam, da nimamo več dovolj energije, in to morda prav tedaj, ko bi morale drveti od enega termina do drugega. Otroci so – kakor nalašč – še bolj sitni ali pa težavni kot sicer, naš partner slabe volje in potem nas čaka še kup nerešenih problemov na delovnem mestu. Kaj torej storiti? Kako odvzeti temu dnevu »ostrino«?

Če imate pozitiven odnos do svojega telesa, vam bo morda že ta pokazal, kaj naj storite, kaj vam manjka: morda se vam bo v tem položaju vnelo še grlo, da ne boste mogle več požirati (ste v zadnjem času preveč problemov pogoltnile in je zdaj prišel trenutek za soočenje z njimi?). Morda boste imele občutek, da vam bo razneslo glavo (je vsega preveč v vaši glavi?) ali pa se boste počutile enostavno izmučene in utrujene, tako da vam iz trenutka v trenutek ne bo več do ničesar – najraje bi se pač pogreznilo v toplo posteljo in se predale neke vrste »zimskemu spanju«, tako da vas noben problem, s katerim se sicer soočate v svojem vsakdanjiku, ne bi prizadel več.

Pogosto se nam torej zgodi, da v stanju preobremenjenosti enostavno zbolimo – naše telo nam na ta način pokaže, da mu manjka tišine in miru, ki si ju moramo vzeti vsaj te-

daj, ko nas vročica priveže na posteljo (če si ju nismo vzele tedaj, ko smo potrebovale počitek).

Morda ste že tudi ve na svoji koži opazile, kolikokrat prav ženske neobzirnoma s svojo energijo. Naprtimo si eno nalogo za drugo, za vse se čutimo odgovorne, zdi se nam, da moramo imeti vse pod kontrolo, ker bi se svet sicer pogreznil. Vsaj ravnamo tako, čeprav bi v resnici naša okolica (partner, otroci, delovni kolegi...) rešili probleme tudi brez nas. Zdi se mi, da se pogosto kar rade sončimo v občutku, da brez nas ne gre. Morda bi morale enkrat pogumno pogledati za kulise in morda bomo pri tem opazile nekaj povsem nenavadnega, in sicer to, da bodo drugi brez nas rešili kak problem (sicer drugače) morda še bolje, kot bi ga me same s svojo preobremenjenostjo...

V predbožičnem času bo zagotovo dovolj priložnosti, da preverite te izkušnje in najdete nove poti (npr. enakopravna razdelitev odgovornosti za organizacijo dela med vsemi družinskimi člani; omogočite partnerju, da vas razvaja z dobro kavo, (ki ste jo prej raje skuhal same ipd.), ki vas bodo razbremenile in vam omogočile, da imate čas tudi zase in za svoje potrebe, za počitek z lepo glasbo ali zanimivo knjigo, za sprehod v naravi, za kak (ljubezenski) popoldan z najdražjim brez otrok (zelo dobro za partnerski odnos!). Za vaše fantazije naj ne bi bilo meja – glavno je, da vam pri vsem tem gre dobro!

Z velikim trudom si nas porodila,
v skrbeh, težavah hudih nas vzredila.
učila nas vse višjega častiti,
rojake in slovenski rod ljubiti.

Po trudapolnem življenju, v skrbi za svoje drage, nas je v soboto, 16. novembra, v 86. letu starosti, nepričakovano in sprevidena s svetimi zakramenti, zapustila naša draga mati, babica, prababica, sestra, tašča, svakinja in teta, gospa

Marija Jenko roj. Zupan

Drago pokojnico smo pospremili k večnemu počitku v torek, 19. novembra, ob 15. uri, na pokopališče v Šentjanžu v Rožu.

Šentjanž, Borovlje, Podgora, Goriče,
Prapotna Polica, 18. novembra 1996

V globoki žalosti:

Franc, Joža, Janez, Andrej, Marija,
Mihael, Ana, otroci z družinami
v imenu vseh sorodnikov

Ko čas pomine,
ugasne luč življenja,
človeka vzdrami,
da izstopi iz trpljenja.

Po trudapolnem življenju nas je v nedeljo, 17. novembra, v 82. letu starosti, nenadoma in nepričakovano zapustila naša draga mama, sestra, babica, prababica in tašča, gospa

Marija Malle p. d. Breznikarjeva

Drago pokojnico smo pospremili k zadnjemu počitku v torek, 19. novembra, ob 15. uri, na pokopališče v Slovenjem Paljberku.

Slovenji Plajberk, Šentjanž, Celovec,
Škofiče, 17. novembra 1996

V globoki žalosti:

otroci Folti, Pepan, Toni, Hanzl,
Cili z družinami, brat Bošti, sestra Nani
v imenu vseh sorodnikov

Rahlo naj te zemlja krije
dobra mati spi sladko!
Luč nebeška naj ti sije,
mir in pokoj naj ti bo.

Po trudapolnem življenju nas je v nedeljo, 17. novembra, v 85. letu starosti, za vedno zapustila naša draga mati, sestra, tašča, babica in prababica, gospa

Nežca Urschitz roj. TrieBnig

Našo drago pokojnico smo pospremili k zadnjemu počitku v sredo, 20. novembra, ob 14. uri na pokopališče v Ločah.

Loče, Ravne, Montreal, Beljak,
17. novembra 1996

V globoki žalosti:

otroci Tildi, Tonček, Hanzej, Francej, Majda,
z družinami, sestri Matilda, Rozalija
v imenu vseh sorodnikov

NAMIZNI TENIS

Selani dvakrat tretji

Jesenski del ekipnega prvenstva seniorjev se je letos odvijalo v dveh kolih v Landskronu. Selsko moštvo v sestavi Mirko Oraže in Tone Korenjak se je tokrat izvršno borilo. Od sedem tekem sta izgubila le dve, proti SC Völkendorf A in B, ki igrata v koroški oziroma v podligi. S 3:0 sta premagala ekipe SCA Šentvid/Glina, DSG Vrbo, DSG Baško jezero in ASKÖ Landskron. Povsod sta točkovala Oraže (1) in Korenjak (1) in dvojica. S 3:1 sta premagala SV Seeboden, kjer je za točke poskrbel Oraže (2) oziroma dvojica. Tako proti SC Völkendorfu A, kjer igra Gietler in Schachner (igralca koroške lige) kot tudi proti SC Völkendorfu B sta izgubila z 0:3. Tako sta s petimi zmagami in dvema porazoma skupno z desetimi točkami zasedla izvršno tretje

mesto. Pa tudi v posamezni ranglestvi je Oraže tokrat zasedel s 6:2 dobro 4. mesto; Korenjak pa je s 4:3 postal osmi.

1. SC Völkendorf A	7	70	21:3	14
2. SC Völkendorf B	7	61	20:5	12
3. DSG Sele	7	52	15:7	10
4. Šentvid/Mostič	7	34	11:12	6
5. SV Seeboden	7	34	11:13	6
6. DSG Vrba	7	25	8:17	4
7. DSG Baško jezero	7	25	7:17	4
8. ASKÖ Landskron	7	07	2:21	0

Tudi v ženskem ekipnem prvenstvu v Šentvidu ob Glini se je ekipa v sestavi Marti Uschnig in Doris Huss dobro odrezala. Uschnigova je bila tokrat v odlični formi, kajti premagala je vse koroške igralke - med njimi tudi koroško mladinsko prvakinjo. Podlegla je le proti eni najboljših igralke lanske

državne A - lige, Reflakovi iz Slovenije. Prvo kolo sta izgubili proti TTC Villacher s 1:3 (igrali sta dve igralci državne lige). Drugo kolo sta igrali proti SC Völkendorf, kjer st nesrečno izgubili z 2:3. Kajti Huss je dvakrat izgubila šele v 3. nizu; prav tako tudi dvojica Uschnig/Huss. Tretjo in četrto tekmo sta dobili s 3:0. Točkovala je Uschnig (1) in Huss (1) in dvojica.

Tudi v posamezni ranglestvi je Marti Uschnig osvojila lepo 3. mesto.

1. TTC Villacher	4	4	0	12:1	8
2. SC Völkendorf	4	3	1	9:5	6
3. DSG Sele	4	2	2	9:7	4
4. Šentvid/Mostič	4	1	3	4:9	2
5. DSG Šentvid	4	0	4	0:12	0

M. O.

KVALIFIKACIJA ZA SP V NOGOMETU

Slovenija : BiH 1:2

V nedeljo, ko so v Sloveniji volili svoj novi državni zbor, je na centralnem ljubljanskem stadionu za Bežigradom stekla nogometna tekma med nekdanjimi brati v bivši jugoslovanski edinosti: med Slovenijo ter Bosno in Hercegovino. Kvalifikacijska tekma v skupini 1 za svetovno prvenstvo je bila tekma med dvema capljačema, ki so jo Bosanci sicer srečno, a ne nezasluzeno dobili. Bosanski nogometaši, med njimi tudi znani nogometaš turškega Fernbahceja Bolić, ki je s silovi-

tim strelom dosegel prvi gol, so bili za tisti slavni kanček odločnejši in hladnokrvnejši. Slovenci so se po golih Bosancev, očitno solidarnostni darili tolikanj preizkušeni državi, le znašli in so močno napadali bošnjaška vrata. A razen enajstmetrovke se jim je vse drugo izjalovilo. Domačini bi si zaslužili vsaj neodločen rezultat.

Za opazovalce bolj zanimivi kakor tekma pa so bili navijači obeh strani. Na stadionu je bilo okoli 5000 gledalcev, od tega petina navijačev za Slovenijo.

Če pa bi šteli po državljanstvu, bi bilo razmerje obratno: 500 navijačem iz Bosne bi pač prišteli še enkrat toliko bosanskih državljanov iz Slovenije in Avstrije.

Kri ni voda, je dejal eden od bosanskih navijačev, ki je navdušeno mahal z bosansko lilijo oz. zastavo, sicer pa živeč na Jesenicah. In bosanski temperament res ni bil od muh ta deževni popoldan. A tudi slovenski navijači so dokazali, da znajo braniti čast kranjskih Janezov in da si na domačem igrišču ne dajo zavezati jezika. *Wafra*

KIK-BOKS

SAK nastopil v Litiji

Sekcija karate SAK se je pretekli teden s svojim moštvom udeležila mednarodnega srečanja v Litiji (Slovenija), kjer je nastopilo približno 300 športnikov iz šestih držav. Vodja sekcije in trener Milan Hribernik je bil z nastopom zadovoljen. Najuspešnejši je bil Hannes König, ki je dvakrat zmagal, v polfinalu pa podlegel prvaku z 1:3. Thomas Hribernik je slavil eno zmagano, Hannes Ravnjak pa je zaradi poškodbe izpadel že v prvi rundi. ■

Mladinski šahovski gala Alpe - Jadran

Ekipa iz Sinče vasi z učiteljem Justinom Polanškom

Ta teden, od 19. do 21. novembra, poteka v Celovcu v Domu glasbe 9. šahovski gala. Na tem srečanju tekmuje v 70 ekipah približno 600 mladih iz Italije, Slovenije, Hrvaške, Madžarske, Nemčije in Avstrije. Tridnevni turnir letos organizira mladinski oddelek 6 pri uradu Koroške deželne vlade. Na tem

turnirju igrajo izključno samo šolska moštva oziroma šolske šahovske skupine. Igrali bodo v dveh skupinah, pod 20, letnik 1976 in mlajši, ter skupine pod 16, letnik 1980 in mlajši. Na prireditvi bo na ogled tudi šahovska literatura in razstava šahovskih computerjev. ■

ŠAH

SŠZ/Carimpex I na poti v spodnjo ligo!

Zmaga 5,5:2,5 proti BSG Raiffeisen Celovec - Z visoko zmago 6,5:1,5 proti Pošti Celovec ima tudi SŠK »Obir« še dobre možnosti za povzdig.

V četrtem kolu koroškega šahovskega prvenstva v 1. razredu vzhod je ekipa Slovenske športne zveze/Carimpex I storila velik korak za uvrstitev v play-off-tekmovanje za vstop v spodnjo ligo. Slovenski šahisti s prepričljivo zmago 5,5:2,5 proti celovškemu moštvu BSG Raiffeisen niso le uspešno ubranili prvo mesto na lestvici, temveč hkrati povečali vodstvo na tri točke. SŠZ zato za uvrstitev v play off-tekmovanje v zadnjem kolu (23. novembra) že zadostuje tesna zmaga 4,5:3,5 proti Trgu.

Dobre možnosti za uvrstitev v play off-tekmovanje pa si je ustvarila tudi druga slovenska ekipa SŠK »Obir«. Kapelčani so se z visoko zmago 6,5:1,5 nad ekipo Pošte iz Celovca prebili na drugo mesto lestvice. Da bi

ubranili drugo mesto, ki pomeni prav tako uvrstitev v play off-tekmovanja, morajo v zadnjem kolu visoko premagati BSG Raiffeisen, kajti njihov nevarnejši nasledovalec je SV Šentvid, ki ima v zadnjem kolu najslabšega nasprotnika - Pošto Celovec. Prednost znaša le pol točke.

Za SŠZ/Carimpex I so tokrat točkovali: mag. Franc Rulitz, Avgust Vukanič, Aleksander Lukan, Robert Hedenik (po 1) ter Silvo Kovač, Arnold Hattenberger in dr. Jozi Amrusch (vsi remi). Točke za SŠK »Obir« pa so osvojili: Dušan Jokovič, brata Hans-Christian in Harald Wolte, Wolfgang Moser, Andreas Karner, rav. Johann Stössier (po 1) in rav. Josef Hanschou (remi).

Lestvica pred zadnjim kolom: 1. SŠZ/Carimpex I 21,5 točk, 2. SŠK »Obir« Železna Kapla 18,5 točk, 3. SV Trg 18,5 točk, 4. SV Šentvid 18 točk, 5. BSG Raiffeisen Celovec 11,5 točk, 6. Pošta Celovec 8 točk. *I. L.*

Prvi remi druge ekipe SŠK »Obir«

2,5:2,5 proti Trgu - Tretji poraz drugega moštva Slovenske športne zveze

V šahovskem prvenstvu v 4. razredu C je druga ekipa SŠK »Obir« po dveh porazih dosegla prvi remi. Dvoboj z ekipo Trga se je končal z neodločnim rezultatom 2,5:2,5. Točke

za SŠK »Obir« so osvojili Harald Wolte, ravnatelj Hanzi Stössier (po 1) in Ojster (remi).

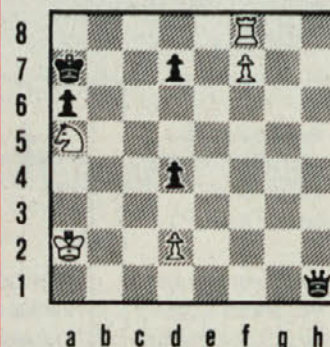
Tretji poraz v tretjem srečanju pa je utrpela druga ekipa Slovenske športne zveze. Tokrat je bil močnejši nasprotnik Možberk, ki je zmagal s 4:1. *I. L.*

ŠAHOVSKI OREH ŠTEV. 54

Študija A. A. Troicki / Šahmatni žurnal 1901

Črni ima materialno premoč in tudi možnost, da onemogoči napredovanje in promocijo belega kmeta f7. Vendar je zmaga na strani belega, ki je na potezi, le da mora zato

najti zelo skrite poteze in zmaga je tu! Pri uspešnem reševanju študije se boste spoznali z novimi zakonitostmi in uspešnemu sodelovanju figur!

Rešitev štev. 53

Po napadu na črno damo 1.Tbd1! mora črni varovati trdnjavo na polju c4. 1...Dc3 2.e6! še ena odlična poteza, ki razkrije slabosti črne pozicije. 2...fe6 3.De6:+ Kh8 4.Df7! in črni se je vdal, saj ne morejo črne baterije na c liniji v pomoč črnemu kralju na osmi vrsti!

Kulturna jesen

KPD »DRAVA« V ŽVABEKU

Petek, 22. 11., ob 19.30

Dvojezični Koroški večer v gostilni Hafner; sod. Gem. Chor Griffen, Mlada Podjuna, ŽPZ KUD Stane Sever, Oktet Suha, povezava mag. Hans Mosser in mag. Jokej Logar

Četrtek, 5. 12., od 17.00 do 20.30

Miklavževanje, po želji pride Miklavž tudi v hišo. Prijave na župnišče, tel. 2348, ali dir. Lenart Katz, tel. 2345.

Petek, 6. 12., ob 18. uri

Koncert adventnih in duhovnih pesmi v farni cerkvi v Žvabeku; sod. cerkveni pevski zbor Žvabek, vokalna skupina VOX, Oktet Suha, deklški zbor iz Vidre vasi, pevsko-instr. skupina Žvabek.